

PLAÇA DE L'ESGLÉSIA, 1-B
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 64 83
CORREU@ACTIUM.CAT

Actium®

GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

Intervenció arqueològica

Carrer de Romans, 1-41

Barcelona, el Barcelonès

Maig-Setembre 2022

LLUÍS JOAN I GONZÁLEZ
ÓSCAR DE CASTRO LÓPEZ
OMAR FERNÁNDEZ LÓPEZ
OT ORDEIG ANDREU

BARCELONA, 31 DE GENER DE 2023

Memòria

Núm. exp. Dept. de Cultura: R/N 470 K121 NB 2022/1-37503
R/N 470 K121 NB 2022/3-38047
R/N 470 K121 NB 2022/4-38131
R/N 470 K121 NB 2022/5-38338
R/N 470 K121 NB 2022/6-38396

Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona: 040/22

SUMARI

1.	SITUACIÓ.....	4
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	5
3.	CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC.....	8
3.1.	<u>Context històric</u>	8
3.1.1.	El districte de Gràcia	8
3.1.2.	Els orígens de la vila.....	10
3.1.2a	El convent de Santa Maria de Gràcia.....	10
3.1.2b	El primer poblament de Gràcia.....	13
3.1.2c	Els primers barris	13
3.1.3.	La urbanització de la vila	14
3.1.3a	Les parcel·lacions	14
3.1.3b	La indústria	15
3.1.4.	Evolució política de la vila de Gràcia	15
3.1.5.	La Gràcia contemporània	18
3.1.6.	El barri del Camp d'en Grassot-Gràcia Nova.....	18
3.2.	<u>Context arqueològic</u>	23
4.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	26
5.	TREBALLS REALITZATS.....	27
6.	METODOLOGIA	27
7.	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.....	28
7.1.	<u>Tram Ventalló-Nogués</u>	28
7.1.1.	Escocells per al nou arbrat	28
7.1.2.	Renovació dels embornals.....	28
7.1.3.	Enrasat dels nous embornals.....	29

7.1.4. Rasa per la renovació del servei d'enllumenat, xarxa TIC i xarxa d'hidrants	29
7.2. <u>Tram Nogués-Sardenya</u>	30
7.2.1. Escocells per al nou arbrat	30
7.2.2. Renovació dels embornals.....	31
7.2.3. Enrasat dels nous embornals.....	31
7.2.4. Rasa per la renovació del servei d'enllumenat, xarxa TIC i xarxa d'hidrants	32
7.3. <u>Tram Pau Alsina-Ventalló</u>	32
7.2. <u>Tram Hipòlit Làzaro-Pau Alsina</u>	33
8. CONCLUSIONS.....	33
8.1. <u>UE 1008 i UE 1010</u>	34
8.2. <u>Refugi 0273</u>	35
9. BIBLIOGRAFIA	36

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 4. RESTES ARQUEOLÒGIQUES AFECTADES PER L'OBRA

ANNEX 5. FITXES ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA TÈCNICA

Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Control i excavació
Dates autoritzades	Del 19 d'abril al 21 de setembre del 2022
Codi SAB	040/22
Núm. Exp. Dept. Cultura	R/N 470 K121 NB 2022/1-37503 R/N 470 K121 NB 2022/3-38047 R/N 470 K121 NB 2022/4-38131 R/N 470 K121 NB 2022/5-38338 R/N 470 K121 NB 2022/6-38396
Promoció	BIM/SA Barcelona d'Infraestructures Municipals
Execució de l'obra	RUBATEC
Execució de la intervenció	Actium Patrimoni Cultural, SL
Direcció tècnica	Lluís Joan i González Óscar de Castro López Omar Fernández López Ot Ordeig Andreu
Lloc de la intervenció	Carrer de Romans, 1-41
Població i comarca	Barcelona, el Barcelonès
Coordenades UTM (ETRS89 31N)	X: 430124.5 / Y: 4584280.0 Z: 65 m.s.n.m.
Paraules clau	Paviment, dipòsit, segle XIX, carrer de Romans, Gràcia Nova
Resum	<p>Dins del <i>Projecte executiu actualitzat de reurbanització del carrer de Romans</i>, al districte de Gràcia de Barcelona, s'han realitzat diferents cales i rases destinades al soterrament i renovació de serveis.</p> <p>Fruit d'aquests rebaixos, s'ha documentat un petit tram de paviment i part d'un dipòsit anteriors a la urbanització del carrer.</p>

1. SITUACIÓ

La present intervenció arqueològica s'ha dut a terme al carrer de Romans, al districte de Gràcia, de la ciutat de Barcelona (el Barcelonès). Les tasques s'inclouen dins del *Projecte executiu actualitzat de reurbanització del carrer de Romans* i afecta tot el traçat del carrer.

Les coordenades UTM ETRS89 FUS 31N, al centre de la zona d'estudi són:

X 430124.5 / Y 4584280.0 / Z 65

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC¹

La zona on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica es troba al barri del Camp d'en Grassot- Gràcia Nova, a l'extrem NE del districte de Gràcia, a la ciutat de Barcelona, just en el seu límit amb el districte d'Horta-Guinardó.

La ciutat de Barcelona comprèn el territori existent entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola, i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic s'aprecien dues grans unitats, la Serra de Collserola i el Pla de Barcelona. A la Serra de Collserola hi trobem una formació de horst compostat per materials granítics i esquistosos, limitat al N pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al S el Turó de Valldaura i a l'O pel Llobregat. El Pla es troba obert a mar i limitat al N per la Serralada Litoral i a migjorn per la falla que segueix ran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. La falla, originada en el moment de la fractura del Massís Català-Balear, va dibuixar el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana.

En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic, sedimentaren dipòsits marins dels quals són testimoni una sèrie de petits i suaus turons (dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota). La falla es fa visible al Pla, ja que si des de Collserola els dipòsits baixen d'una manera continuada, suau i regular, al punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample es produeix una ruptura amb la presència d'un salt d'uns 20 metres, clarament observable en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, els carrers d'Estruc, de les Moles o de Jovellanos). Aquest salt fou aprofitat per la defensa de la ciutat situant-hi les muralles o, a nivell econòmic, explotat amb la ubicació de diversos molins a la zona coneguda com *de les moles* (actual carrer de les Moles).

De l'esglaió cap a mar hi ha un mantell al·luvial format durant el quaternari per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral. En aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols que ja no existeixen a l'actualitat per la reculada del mar i com a conseqüència d'una intensa urbanització. Malgrat això, molts d'ells han continuat vius en els topònims de la ciutat: Banyols a la marina de Provençals, la Llavineria al Portal Nou, la Llacuna i la Llanera al Llobregat o l'estany del Cagalell a la zona del Port.

Litològicament el material quaternari es pot dividir en dues unitats. Per una banda hi ha la plataforma superior, que s'inicia des del peu de la Serralada del Tibidabo i baixa fins al mar. Es troba molt afectada per l'acció dels torrents, és on s'assenta la ciutat, sobre tot el sector antic. El substrat presenta argiles i sorres grogues pliocèniques damunt de les quals trobem els derrubis quaternaris molt potents, graves anguloses dins d'una matriu d'argiles vermelles que provenen de la zona del Tibidabo per aportacions torrencials. D'altra banda, hi ha la plataforma baixa, que va del graó o talús erosionat de 20 o 30 metres de desnivell fins a la línia de costa. Està constituïda per la formació de les terrasses i deltes dels rius Llobregat i Besòs (Palet, 1994).

L'acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que ha permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat tan violent,

¹ Per la redacció d'aquest apartat s'han emprat principalment les *Actes del I congrés d'història del Pla de Barcelona, celebrat a l'Institut Municipal d'Història. El Pla de Barcelona i seva història.*

es poden diferenciar tres nivells que es superposen quasi sempre en el mateix ordre i que es repeteix cíclicament unes tres vegades, és per aquest motiu que se'l coneix com "tricle" (Palet, 1994). Aquests nivells són de baix a dalt:

- argiles vermelles de procedència col·luvial i que seria la conseqüència d'un sòl format en condicions de clima semblant al de les regions tropicals humides, es a dir, una fase humida i una altra de seca.
- llims groguencs d'origen eòlic, loess, i que sembla que es formarien amb un clima sec i fred.
- per últim, trobem el torturà; aquestes crostes calcàries s'haurien format en períodes de transició entre els dos climes anteriors, és a dir, més humit que durant el loess perquè hi hagués circulació de carbonat càlcic, però més càlid que el primer nivell, per tal que s'evaporés l'aigua.

En aquests nivells anirien incidint els diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de llims i argiles poc consolidades, la qual cosa explicaria l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle.

Tot aquest territori que acabem de descriure es troba pràcticament urbanitzat en la seva totalitat avui dia, podent-ne observar tres zones clarament diferenciades:

a) El nucli antic, actual districte de Ciutat Vella, que restà emmurallat fins a mitjans del segle XIX. Proper a la mar, està dominat en el seu costat S pel gran promontori de Montjuïc, que s'aixeca suaument sobre el pla i cau bruscamment sobre la mar, facilitant així la defensa del litoral. En aquesta zona hi podem diferenciar dues àrees:

- Un nucli central, sobre l'anomenat *Mons Taber*. Fou sobre aquest petit puig calcari on es va establir la primigènia ciutat romana que més tard donaria lloc a l'actual Barcelona, la *Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino*.
- al voltant d'aquest nucli central trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Santa Maria del Mar, de Sant Pere i de la Mercè o dels Còdols. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat, que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

b) Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat, sense possibilitat d'aproximar-se a la Barcelona emmurallada per evidents raons estratègiques (**figura 2**). No serà fins a darreries del segle XIX, una vegada enderrocades les muralles, que aniran essent annexionats a la ciutat; així serà Sarrià la darrera de les viles incorporades, cosa que succeirà l'any 1921.

c) Una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del pla Cerdà), quan caigueren les muralles medievals que impedièren el creixement urbanístic de la ciutat. L'Eixample va representar la unió entre la Barcelona vella i els municipis del Pla (que, com ja hem dit, acabarien formant part de la ciutat majoritàriament a partir de la fi del segle).

Una de les viles annexionades a Barcelona fou l'actual districte de Gràcia; l'annexió es va produir concretament l'any 1897, juntament amb Sant Martí de Provençals, Sants, Les Corts, Sant Andreu de Palomar i Sant Gervasi de Cassoles. El carrer de Romans transcorre entre els

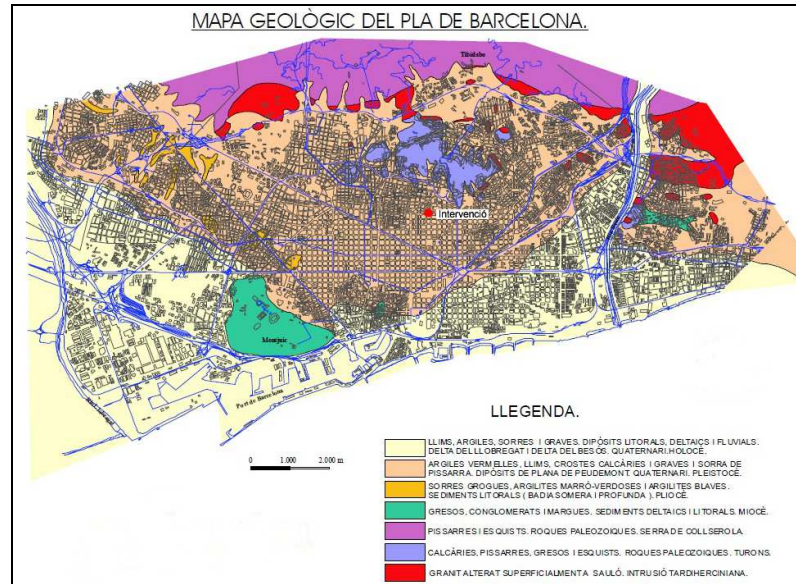

Figura 1. Mapa geològic del Pla de Barcelona i situació de la intervenció (A. Obrador i R. Estrada).

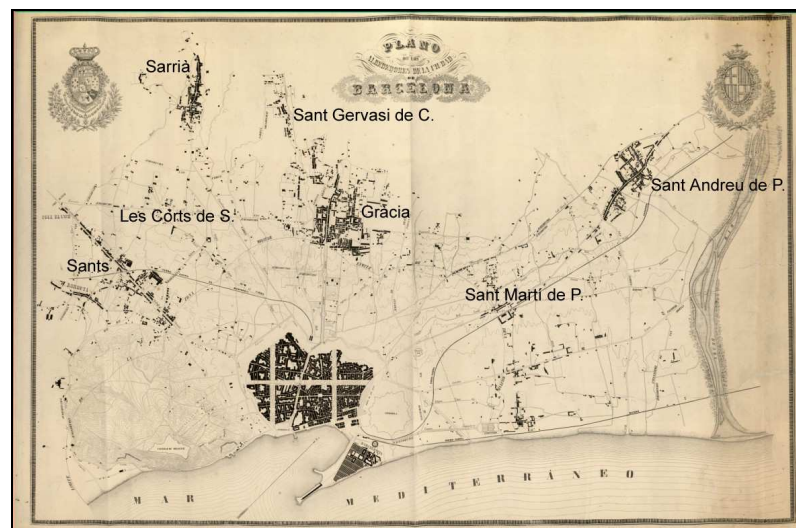

Figura 2. Plànol de Barcelona de l'any 1860, amb les ex-viles tret d'Horta (AHCB)

carrers d'Hipòlit Làzaro i de Sardanya en sentit NE-SO durant 265m, travessant els carrers de Pau Alsina, de Ventalló i el Passatge de Nogués; fins l'annexió de l'any 1897, els trams del carrer existents entre el carrer de Ventalló i de Sardanya pertanyien al terme municipal de Sant Martí de Provençals. Els terrenys es troben formats per argiles quaternàries (**figura 1**).

3. CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

3.1. Context històric²

3.1.1. El districte de Gràcia

Actualment, Gràcia (**figura 3**) és un dels deu districtes en que es divideix administrativament la ciutat de Barcelona, essent el vuitè en quant a la seva població (124.000 habitants) i el desè en quant a la seva extensió (4,18 km²). El districte es va crear l'any 1984 fruit de la reorganització territorial i administrativa de Barcelona, que va significar per a Gràcia l'annexió dels barris de Vallcarca, El Coll i Els Penitents, fins llavors pertanyents a Horta, i la pèrdua dels territoris situats entre la Via Augusta i el carrer Tuset, que passaren a formar part del districte de Sarrià-Sant Gervasi.

Els límits actuals venen marcats, doncs, pel districte d'Horta-Guinardó al N i a l'E (carrer Sardanya), pel districte de l'Eixample al S (carrers Còrsega i Rosselló) i pel districte de Sarrià-Sant Gervasi a l'O (Via Augusta). Dins d'aquests límits i des de la darrera reforma administrativa de l'any 2006, trobem un subdivisió en 5 barris (**figura 4**) que responen en certa manera a la nomenclatura popular dels diferents sectors de la ex-vila al llarg de la seva història; aquests serien els següents:

- **Vila de Gràcia:** que es correspondria al nucli històric i administratiu per excel·lència, articulats al voltant de la Plaça de la Vila (antigament de Rius i Taulet) on trobem la seu del districte, a més dels eixos vertebradors i comercials de més vitalitat (la Travessera de Gràcia i el carrer Gran); hi resideix el 50% de la població del districte. Arquitectònicament són dignes de destacar la seu del districte o casa de la vila (de l'any 1905) i la torre del rellotge (1862-1864), ambdós a la Plaça de la Vila.
- **Camp d'en Grassot-Gràcia Nova:** a l'extrem SO del districte, es troba delimitat pel carrer Bailèn i el Carrer Escorial a l'O, pel carrer Rosselló al S, pel carrer de les Camèlies pel N i pel carrer Sardanya a l'E. El Camp d'en Grassot era una zona rural a l'extrem del municipi, fronterera amb Barcelona i que, amb el temps, va passar a pertànyer al barri de la Sagrada Família. A partir de 1860, el seus propietari, Romà i Dolors de Grassot, van decidir iniciar el procés d'urbanització tot seguint el mateix traçat de l'Eixample. Destaca la presència de l'antiga fàbrica de teixits de seda Pujol i Casacuberta (més coneguda com *La Sedeta*) fundada l'any 1899 i actualment centre cívic.

² Per la redacció d'aquest apartat s'han emprat principalment els llibres *Els Josepets, Parròquia de la Verge de Gràcia i Sant Josep: 300 anys d'història*, de J.M. Martí, i *Les masies de Gràcia. Vestigis d'una ruralia històrica*, de E. Castellà. Ambdues referències es troben a la bibliografia.

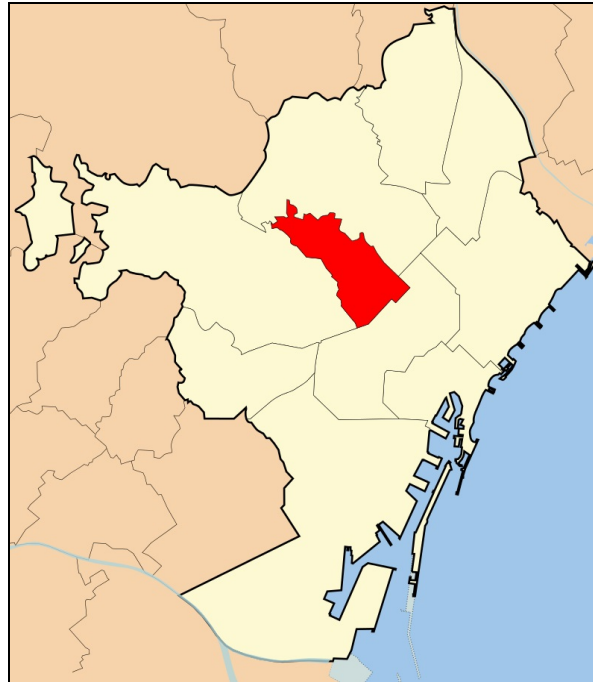

Figura 3. Situació del districte de Gràcia dins el terme municipal de Barcelona (Viquipèdia).

Figura 4. Barris del districte de Gràcia (Ajuntament de Barcelona).

- **La Salut:** situat als vessants meridionals dels turons del Carmel i la Rovira, és una antiga zona agrícola urbanitzada a partir de mitjans del segle XIX al voltant de l'ermita de la Salut. Els seus límits els conformen el Park Güell pel N, el carrer Cardener pel S, el carrer de la Mare de Déu del Coll per l'O i el carrer Escorial per l'E, actuant la Travesser de Dalt com a eix vertebrador. El ja esmentat Park Güell i el santuari de Sant Josep de la Muntanya són els elements arquitectònics més destacables.
- **El Coll:** es troba a l'extrem N de Gràcia, per sobre del barri de la Salut, amb el qual limita pel S. Ocupa la vall existent entre el turó del Carmel i el turó del Coll, estenent-se a banda i banda del curs de l'antiga riera de la Farigola, la qual desembocava a la riera de Vallcarca. El barri té els seus orígens en la construcció del santuari de la Mare de Déu del Coll cap el s. XI, però no és fins el s. XIX que es comencen a construir torres d'estiueig propietat de famílies burgeses, paisatge que va perdurar fins els anys 50 del segle XX a partir de quan es va començar a urbanitzar sense cap mena de planificació, fruit de l'especulació. L'any 1976, els veïns van aconseguir la formació del parc de La Creueta del Coll, al cim del turó, allà on hi havia hagut una pedrera explotada fins els anys 70. Pel que fa als edificis singulars, cal fer esment de l'església de la Mare de Déu del Coll, amb restes romàniques, i diverses cases modernistes de l'arquitecte Josep Maria Jujol, com ara la Casa Salvador i la Torre Queralt. Com hem dit al principi, aquest barri va pertànyer al districte d'Horta-Guinardó fins l'any 1984.
- **Vallcarca i Els Penitents:** aquest barri ocupa l'extrem NO de la ex-vila, limitant amb Sarrià-Sant Gervasi per l'oest i amb Horta-Guinardó pel N. Tornem a recordar que, juntament amb el barri del Coll, aquests territoris van estar adscrits al districte d'Horta-Guinardó fins la reforma de l'any 1984. El seu nom reflecteix l'existència de dos nuclis poblacionals diferents que es van fusionar per formar el barri que coneixem avui dia; per una banda trobem el nucli de Vallcarca, format al voltant de la riera homònima que transcorria per la vall existent entre els turons del Coll i del Putxet, i per l'altra el nucli de Penitents a la part més alta del barri, per sobre del passeig de la Vall d'Hebron, que rebria el seu nom arrel de les congregacions de fidels que es duïen a terme a l'entorn d'un convent i unes coves existents a la zona. Durant molt de temps hi va conviure gent amb interessos diferents, trobant els habitants de tota la vida que s'estaven al llarg del curs de la riera, i els estiuejants de la burgesia barcelonina, que cercaven tranquil·litat. De fet, l'aïllament fou evident fins la construcció del viaducte que creua la vall entre 1911 i 1928, i la urbanització de l'avinguda de Vallcarca (abans de l'Hospital Militar) seguint el curs de la riera.

Avui dia, Gràcia continua essent un dels barris més actius de Barcelona i, fins fa pocs anys, havia aconseguit preservar en molts aspectes la seva essència d'antic poble. Malauradament, el procés de gentrificació que afecta bona part de la ciutat ha provocat la marxa forçada de moltes famílies que hi havien residit durant diverses generacions, la qual cosa ha suposat el trencament dels vincles dels habitants actuals amb la història i la cultura del barri.

3.1.2. Els orígens de la vila

3.1.2a. El convent de Santa Maria de Gràcia

El 17 de gener de 1626, se sol considerar la data de l'aparició de Gràcia a les fonts escrites, doncs és el moment de l'establiment de l'ordre dels Carmelites Descalços a uns terrenys situats entre el camí ral que menava a Sant Cugat del Vallès i la riera de Vallcarca, donats pel conseller de la Ciutat i Oïdor de la Reial Audiència Josep Dalmau i la seva esposa Lucrècia Balcells, per tal que hi fundessin un convent sota l'advocació de Santa Maria de Gràcia.

En un primer moment, Dalmau va pensar en cedir la casa de la qual disposava a Sarrià per a la fundació, però els clergues de l'església de Sant Vicenç de Sarrià i l'abadessa de Pedralbes endegaren un plet considerant que no es respectaven les 300 canes que hi havia d'haver entre el nou convent i la resta d'establiments religiosos ja existents; els tribunals de Roma els donaren la raó i en Josep Dalmau va haver de cercar un altre indret per construir-hi el convent. Finalment, va comprar una finca solitària al peu del turó Putxet coneguda com *Torre del Guinardó*, a na Mariagna Mitjà, que serà l'emplaçament definitiu; com ja hem dit, l'indret es trobava entre el camí ral de Sant Cugat i la riera de Vallcarca. La primera pedra de l'edifici fou posada l'any 1628, i el 1630 es va inaugurar, però no fou fins el 1647 que l'ordre s'hi va establir definitivament, quan hi traslladaren el noviciat des del convent de Sant Josep, a la Rambla.

La vida del convent, però, no fou plàcida. Als pocs anys d'establir-s'hi la comunitat, l'epidèmia de pesta que va afectar Barcelona l'any 1651, en plena Guerra dels Segadors (1640-1652), va provocar la mort de setze novicis i cinc dels frares, obligant al retorn dels supervivents al convent de Sant Josep, a la Rambla. Seguidament, després d'uns cinquanta anys de relativa tranquil·litat malgrat el clima bèl·lic imperant a Barcelona durant tot el segle XVII a causa del conflicte constant entre la Monarquia Hispànica i el Regne de França, l'esclat de la Guerra de Successió (1701-1715) i el setge de Barcelona del 1714, van convertir el convent de Santa Maria de Gràcia en un indret fortificat sota control de les tropes borbòniques, les quals, si més no, respectaren l'estructura de l'edifici.

Els frares van tornar a evacuar el convent en el transcurs de la Guerra del Francès (1808-1814), i encara van patir un nou episodi de pesta l'any 1821 que va suposar la mort d'onze frares i el retorn de la comunitat a la seu de la Rambla fins l'any 1823, en que tornaren a Gràcia. Però la definitiva desaparició de la comunitat carmelita a la vila estava pràcticament anunciada, i l'any 1835, en plena 1ª Guerra Carlina (1833-1840), el malestar social provocat per un ambient bèl·lic que enfrontava liberals amb carlins, va motivar l'esclat d'una revolta popular que va trobar el seu cap de turc en els religiosos de la ciutat, als quals s'acusava de fraternitzar amb les partides carlines i acumular aliments entre d'altres greuges; la mala qualitat d'uns braus a una cursa celebrada a la plaça de la Barceloneta, va exasperar les masses populars, que, de manera gairebé espontània, atacaren i cremaren els establiments religiosos que trobaren al seu pas, atïats per les classes burgeses liberals fartes d'un clergat que seguia posseint i immobilitzant una bona part del sòl urbanitzable amb els seus convents. Els aldarulls arribaren fins el convent de Gràcia, que no fou cremat però quedà abandonat. La desamortització de bens religiosos decretada pel Ministre d'Hisenda Juan Álvarez Mendizabal el mateix 1835, per treure a l'Església propietats que restaven improductives, va suposar la subhasta de l'edifici, que fou comprat per Llorenç Amigó, el qual es fa construir una torre al costat oriental, mentre la resta del convent es va anar enrunant (**figura 6**) i van anar desapareixent alguns dels espais exteriors, com ara el petit cementiri situat al costat de la riera de Vallcarca.

De les estructures del convent, avui dia només en resta l'església (**figura 5**), obra de l'arquitecte Josep de la Concepció (1626-1690), anomenat *el Tracista* i membre de l'ordre, que la va projectar seguint els cànons severs del barroc conventual català. De nau única, volta de canó amb llunetes, nàrtex sota el cor, cúpula al transsepte i façana tripartida amb frontó triangular central, la seva construcció es va allargar entre el 1658 i el 1687, any en què fou consagrada; la primera missa la va celebrar el mateix Josep Dalmau, que havia entrat dins de l'ordre després d'haver quedat vidu. Cal destacar la presència d'una cripta sota el presbiteri i diverses galeries funeràries, algunes de les quals foren destruïdes durant l'obertura de l'Avinguda de la República Argentina; a l'interior del temple, s'hi van enterrar diferents personalitats de l'època, com ara el Virrei de Catalunya Jordi de Hesse-Darmstadt (1669-

Figura 5. Façana de l'església de l'antic convent de Santa Maria de Gràcia (AMDG).

Figura 6. Restes del convent abans del seu enderroc definitiu. A l'angle superior dret es veu part de la façana de l'església (AMDG).

1705), el propi Josep Dalmau, l'arquitecte de l'església Josep de la Concepció, o en Rafael d'Amat i Cortada més conegut com a Baró de Maldà (1746-1819).

L'any 1848 l'antiga església conventual es va convertir en parròquia davant la demanda dels veïns de la rodalia, farts d'anar fins a Barcelona per participar en els oficis religiosos, fet que s'oficialitzà mitjançant decret de la reina Isabel II de l'any 1868 que, a més, establia la denominació definitiva del temple com a *Santa Maria de Gràcia i Sant Josep*. L'edifici va aconseguir subsistir sense gaires entrebancs fins el juliol de l'any 1936, als inicis de la Guerra Civil (1936-1939), moment en que fou assaltada i incendiada; el resultat fou l'esfondrament del sostre central i la cúpula, i la destrucció de l'interior incloent-hi els diferents sepulcres. El 1941 es van iniciar les obres de reconstrucció, que no van acabar de manera definitiva fins l'any 1962. Finalment, l'exterior del temple fou restaurat l'any 1998.

3.1.2b. El primer poblament de Gràcia

El primer edifici construït a Gràcia, fou el convent dels carmelites del qual acabem de parlar, i fou el propi convent qui va donar nom al territori, doncs el terme *Gràcia* no apareix a les fonts escrites abans del 1626. Santa Maria de Gràcia va actuar, doncs, com el nucli originari al voltant del qual es van anar construint tot un seguit de masies disperses que van formar grans explotacions agrícoles i ramaderes.

La primera d'aquestes masies fou Ca l'Alegre de Baix, de la qual en tenim notícies ja el 1688 i que es situava al costat de l'església, al bell mig de l'actual plaça Lesseps, on va perviure fins els anys 50 del segle XX. A partir del segle XVIII, aquest tipus de propietat es va anar generalitzant i se n'arribaren a comptabilitzar fins a 20, distribuïdes de la següent manera:

- **Zona nord:** Ca l'Alegre de Baix, Cal Calic, Ca la Marquesa, Cal Tusquets, Cal Mallorca, Cal Xiro, Cal Toda i Cal Xipreret.
- **Zona est:** Ca l'Alegre de Dalt, Cal Comte, Can Sempere, Can Xero, Can Casaca i Ca l'Arquer.
- **Zona oest:** Can Trilla i La Fontana
- **Zona sud:** Can Focs i Can Mariné

A totes aquestes propietats cal afegir la finca de la Virreina, situada al voltant de la plaça homònima, que estava ocupada pel palau fet construir com residència d'estiu per qui havia estat virrei del Perú, Manuel Amat i Junyent (1704-1782), i Can Pardal, que també era una finca senyorial situada vora el Torrent de l'Olla. Ambdues propietats disposaven de camps de conreu que eren treballats per masovers.

Així doncs, fins als inicis del segle XIX el territori gracienc es caracteritzava per tenir un poblament dispers en forma de masos i cases pairals, que convivia al costat d'alguna torre d'estiueig i esbarjo pertanyent a la creixent burgesia o a la noblesa resident a Barcelona.

3.1.2c. Els primers barris

Cap el 1825 ja es documenta a Gràcia un poblament de 2600 persones, distribuït en tres barris: el de Josepets, el de Caputxins Vells i el de Jesús. El de Josepets es va anar formant durant el segle XVIII, a recer del convent, a banda i banda del camí ral. El de Caputxins Vells es trobava a l'extrem S del territori i el formaven un seguit de cases construïdes al voltant del convent de franciscans caputxins dit de *Montcalvari*, que va existir entre el 1578 i el 1714 vora l'actual cantonada del Passeig de Sant Joan amb el carrer de Còrsega. Finalment, el barri de Jesús es trobava al començament del carrer Gran, on actualment trobem l'església de Jesús, únic

vestigi del convent franciscà que hi va romandre durant un breu període de temps (1825-1835).

La pressió demogràfica provocada per la contínua arribada de gent procedent del camp d'arreu de Catalunya i que no tenia cabuda dins una Barcelona encara encotillada per les muralles medievals, va provocar l'augment poblacional i urbanístic de Gràcia on ja no només trobarem els jornalers que treballen a les terres de les masies, sinó també menestrals i artesans de diferents oficis. Van aparèixer alineacions de cases al voltant de l'actual carrer de Montseny (on, al núm. 7-9, encara es pot observar un bloc de vivendes molt deteriorat, amb decoració d'esgrafiats, possiblement de les darreries del segle XVIII) i al voltant de l'actual carrer d'Astúries.

Per altra banda, entre el carrer Gran i la Riera de Sant Miquel, pels volts de l'any 1800, es va formar l'anomenat barri del Carme, mitjançant el que serà la primera parcel·lació d'una propietat agrícola, en aquest cas la pertanyent a Rosa Castelló i Galvany, encetant el model de conversió de sòl rural en sòl urbanitzable que conformarà la fisonomia del barri tal com el coneixem actualment.

3.1.3. La urbanització de la vila

3.1.3a. Les parcel·lacions

Durant la segona meitat del segle XIX Gràcia va disposar del terreny urbanitzable que necessitava Barcelona per construir els habitatges destinats a la contínua migració del camp i per encabir les indústries que, des del 1846, ja no es podien establir dins el perímetre emmurallat. Aquesta situació va provocar un encariment del sòl que aprofitaren els propietaris davant l'oportunitat d'aconseguir un rendiment econòmic més alt que no pas el que els donava l'explotació agrícola. Així les masies començaren a parcel·lar les seves terres per afavorir la construcció d'habitatges i la urbanització de l'entorn.

La primera urbanització fou la dels terrenys de na Rosa Castelló l'any 1800, a la qual seguiren la de l'Agata Trilla, al voltant de Can Trilla l'any 1826, i la d'en Marc Oliveres a l'entorn de la plaça de la Llibertat no gaire més tard. Sempre es va seguir el mateix procés, segons el qual el propietari presentava a l'ajuntament un projecte signat per un arquitecte, i donava el terreny a l'administració per tal que hi fes els carrers i els serveis escaients; les parcel·les resultants es cedien, mitjançant emfiteusi i sota obligació de construir-hi una casa, a una altra persona que pagava un cens. Pel que fa als projectes presentats, també es va seguir un model comú consistent en plantejar una plaça central envoltada de carrers definits al seu entorn; l'existència de les places s'explica pel fet de tenir el propietari una exempció contributiva durant 10 anys si deixava un espai destinat al benefici de la població. Els carrers, d'entre 3 i 10 metres d'ample, es van traçar formant un patró de trama viària ortogonal, que venia marcada pel curs dels torrents procedents de Collserola, i que eren utilitzats ancestralment com a camins quan no duien cabal d'aigua; així doncs, de N a S els carrers seguiren la direcció de la Riera d'en Malla o de Sant Gervasi, la Riera de Sant Miquel o Torrent de Cassoles, el Torrent de l'Olla, el de Can Vidalet, el del Pecat, el Pregon i el de Mariner, mentre que els eixos transversals els formaren la Travessera de Gràcia i la Travessera de Dalt, ambdós vials ja documentats en època medieval, tot i que possiblement ja existiren en períodes romans. Pel que fa a les illes de cases, aquestes solien ser rectangulars, llargues i estretes (d'uns 6 x 12 m, generalment), construint-hi edificis adossats, amb baixos i un o tres pisos, galeria amb els

serveis d'aigua (a vegades un pati amb pou) i sistema de comuna de pou mort (no hi havia clavegueres); aquestes cases podien ser unifamiliars o bé tenir un habitatge per planta.

Tota aquesta urbanització no es va fer seguint un projecte global o regit per un pla general, doncs s'anava parcel·lant a mesura que cada propietari ho demanava, i cada projecte era independent de l'altre, malgrat ja hem dit que se seguia un model comú. El plànol de Gràcia és el resultat d'anar encaixant els diferents projectes, produint incoherències com ara canvis de nomenclatura en un mateix carrer diverses vegades, altres que modifiquen el seu traçat o la seva amplada en el seu decurs, o carrers que queden tallats sobtadament sense continuïtat.

Per contra, al sector de Gràcia més proper a Collserola (El Coll i la Salut) es va caracteritzar per la presència de segones residències i torres d'estiueig fins ben entrat el segle XX.

3.1.3b. La indústria

La prohibició de construir noves indústries dins el perímetre emmurallat de Barcelona des de l'any 1846, va obligar els empresaris a cercar espais per establir-s'hi als territoris de la rodalia. Arran d'això, Gràcia es va convertir en el tercer nucli industrial del Pla de Barcelona, darrera la pròpia ciutat de Barcelona i de Sant Martí de Provençals.

La primera indústria establerta fou el Vapor Vilaregut l'any 1837, també conegut com el Vapor Vell, entre el carrer del Perill i el Torrent de l'Olla; era una fàbrica tèxtil cotonera amb 120 telers mecànics. No gaire lluny, l'any 1839 s'establí la fàbrica Puigmartí o Vapor Nou, entre la Travessera de Gràcia i el carrer de Puigmartí; també s'hi treballava el filat del cotó i tenia uns 200 telers que van funcionar a ple rendiment fins que un incendi destruï l'edifici l'any 1876, aprofitant el solar resultant per instal·lar el Mercat de l'Abaceria.

Altres tipus d'indústries establertes foren, a tall d'exemple, la de teixits elàstics d'en Miquel Matas, activa des del 1851 fins el 1935, la de cerilles fosfòriques instal·lada a Can Pardal, o la de teixits de seda d'en Josep Reig, al carrer de l'Escorial, que va tancar l'any 1962 davant l'esfondrament de l'edifici. Destacarem també la presència de la fàbrica Pujol i Casacuberta, coneguda com *La Sedeta*, instal·lada l'any 1899 al Camp d'en Grassot (**figura 7**), o la indústria tipogràfica Neufville, que l'any 1905 s'establí a la Travessera de Gràcia, davant el Mercat de l'Abaceria.

Un element clau que va afavorir aquest procés industrialitzador fou la bona comunicació entre Barcelona i Gràcia, primerament a través del camí ral que menava a Sant Cugat, després amb la urbanització del passeig de Gràcia a partir del 1827, i finalment amb l'establiment de serveis de transport. Així, l'any 1853, l'ajuntament de Barcelona decreta establir sis transports diaris fins a Gràcia, inaugurant una línia regular de la Rambla als Josepets sis anys després. L'any 1862 ja hi feien trajectes la Central Barcelonesa i la Catalana Graciense mitjançant òmnibus, i el 1863 s'inaugurà la línia de ferrocarril de Barcelona a Sarrià amb parada a Gràcia.

Ambdós factors, industrialització i millores en la comunicació, afavoriran l'expansió demogràfica de la vila, que l'any 1895 ja comptava amb 50.000 habitants.

3.1.4. Evolució política de la vila de Gràcia

Si bé el conjunt del barcelonins consideren el barri de Gràcia com la ex-vila per excel·lència, cal dir que la seva independència municipal respecte la capital no va ser gaire llarga en el temps. Des de la formació del tres barris primigenis (dels Josepets, de Jesús i dels Caputxins Vells), Gràcia es va considerar com un barri extramurs de Barcelona; els graciencs pagaven els seus impostos i gestionaven els seus tràmits administratius a la capital, però no rebien els mateixos serveis que els barcelonins per qüestions de distància. Amb el tema religiós, la situació era

Figura 7. Antiga fàbrica Pujol i Casacoberta, actual IES La Sedeta (Autor).

Figura 8. Antic ajuntament de Gràcia, avui seu del districte (A. Esteves)

similar, doncs Gràcia no va tenir parròquia pròpia (a l'església dels Josepets, com ja hem dit) fins el 1848, i els feligresos depenien de la parròquia dels sants Just i Pastor, situada prop de la plaça de Sant Jaume, i de Sant Pere de les Puel·les, al barri de Sant Pere. El problema es complicava si tenim en compte que les portes de la muralla tenien un horari d'obertura i tancament que limitava el temps de les gestions.

El constant creixement poblacional i urbanístic va fer urgent la necessitat de gestionar els afers de la vida ciutadana des de la proximitat i va fer augmentar les aspiracions de Gràcia a gaudir d'autonomia municipal i religiosa durant tot el segle XIX. En aquest sentit, la primera demanda del títol de vila independent va dur a terme l'any 1816 sota regnat de Ferran VII, el gabinet del qual va fer un informe favorable que mai es dur a terme.

La primera etapa com a municipi amb ajuntament propi arribarà durant el Trienni Liberal (1820-1823) i l'entrada en vigor de la Constitució de 1812, que permetia l'autonomia a totes aquelles poblacions de més de 1000 habitants que ho sol·licitessin; la vila de Gràcia es va acollir ràpidament a aquest dret constitucional perquè gairebé triplicava el poblament necessari. Malgrat això, el restabliment del règim absolutista després de l'entrada de l'exèrcit francès dels *Cent mil fills de Sant Lluís* va significar l'abolició de la Constitució i la reincorporació de Gràcia a Barcelona en virtut d'un decret de les noves autoritats el qual obligava a "*que se repongan inmediatamente todas las cosas al ser y estado que tenían antes del 1 de Marzo de 1820*".

L'any 1828, els veïns de Gràcia van tornar a demanar la segregació de Barcelona, cosa que aparentment van aconseguir dos anys després mitjançant la cèdula reial *El privilegio de Villazgo del barrio de Gracia con la denominación de San Fernando y Santa Amalia de Gracia, separándose de la jurisdicción de la Ciudad de Barcelona*, de 1830, però que en realitat només atorgava el privilegi de fer servir el títol de Vila i es deixava en estudi la possible separació jurisdiccional; finalment, els representats de Gràcia van refusar al segregació l'any 1833, al considerar més avantatjós restar com a barri de la ciutat comtal.

Mort Ferran VII i regnant la seva esposa Maria Cristina en regència de la seva filla d'Isabel II, encara menor d'edat, els graciencs impugnaren el refús dels anteriors representants i tornaren a demanar un ajuntament propi l'any 1834, privilegi que va ratificar el Consell Reial, però que el consistori barceloní no va acceptar, doncs l'existència d'un nou terme municipal impedia l'expansió de la ciutat.

L'autonomia municipal definitiva va arribar de la mà de la Constitució de 1845; la nova demanda fou presentada l'any 1849 i Gràcia va esdevenir municipi el 1850, gràcies a una Reial Ordre d'Isabel II, que Barcelona no tingué altre remei que acatar. L'ajuntament (**figura 8**) va quedar restablert a una recent urbanitzada plaça d'Orient (actual plaça de la Vila), traslladat des de les anteriors oficines, que havien estat a la plaça de la Llibertat, inaugurant l'etapa de major desenvolupament urbanístic i transformació del territori, que va deixar d'ésser un espai d'activitat agrícola. El 1855, Gràcia ja s'havia convertit en la seu del *Partit Judicial de les Afores*, que aplegava els pobles del voltant de Barcelona, i que va perviure fins el 1886.

Però la fi de l'autonomia de Gràcia també té una data, al igual que la del seu naixement com a entitat poblacional, i aquesta fi comença l'any 1860 amb l'aprovació del Pla Cerdà, el projecte que havia de regular l'expansió urbanística de Barcelona després de l'enderroc de les muralles i que va originar el que avui coneixem com l'Eixample. El propi pla Cerdà ja feia evident la necessitat d'annexionar els pobles del voltant de Barcelona per evitar conflictes

administratiu, per la qual cosa ja es va començar a tramitar l'expedient corresponent l'any 1874; serà Gràcia, com a seu del Partit Judicial de les Afores, la que dirigirà l'oposició al projecte, al témer una major pressió fiscal en cas de tornar sota la jurisdicció barcelonina, i una retrobada amb l'antic oblit administratiu que no faria més que alentir el creixement urbà i industrial. Tot i això, en virtut a dues lleis dels anys 1870 i 1877 que obrien les portes a la unió de les poblacions que formessin conurbació, i malgrat l'oposició del veïnatge, el 20 d'abril de 1897 es va produir l'annexió de Gràcia a la ciutat, juntament amb els termes de Sant Gervasi de Cassoles, Sants, Les Corts, Sant Andreu de Palomar i Sant Martí de Provençals.

3.1.5. La Gràcia contemporània

Fins ben entrat el segle XX Gràcia mantingué en conjunt la coexistència de zona industrial, comercial i residencial de classe mitjana i obrera, juntament amb la pervivència d'algunes de les antigues masies que encara mantenien certa extensió de terres; fins els anys 30, encara restaven amb certa productivitat les masies de Cal Sempere i Cal Comte, tot i que la majoria ja havien parcel·lat la totalitat dels seus camps de conreu i restaven com a residències envoltades de jardí o horts.

La voràgine d'especulació constructiva esdevinguda durant el règim franquista i el seu *desarrollismo*, sobretot sota l'alcaldia dirigida per Josep Maria de Porcioles, va produir només en trenta anys un fort impacte territorial, les cicatrius del qual encara podem veure avui dia passejant pel barri i observant construccions que trenquen amb l'esquema urbanístic tradicional de la ex-vila (gratacels de vivendes als antics terrenys de Cal Sempere, desmantellament de la plaça Lesseps pel pas de la ronda del mig, enderroc de masies, etc.). Malgrat les mobilitzacions veïnals, les agressions contra el patrimoni del barri no es van aturar i només hi va haver una certa relaxació amb l'arribada de la democràcia als ajuntaments l'any 1979, per bé que encara es van continuar realitzant autèntiques aberracions fruit de la vigència del Pla Comarcal aprovat l'any 1974 (enderroc de la masia de Ca l'Alegre de Baix l'any 1981, o de Can Focs l'any 1990).

Durant el darrer terç del segle XX, Gràcia va anar perdent la condició industrial (que tan sols representava el 13,6% de les activitats econòmiques el 1996) i ha mantingut fins els nostres dies la funció residencial, amb un caràcter vinculat al lleure i la cultura, en bona part gràcies a l'atracció que el barri ha exercit envers sectors del jovent, la intel·lectualitat i els artistes, un ambient que es veu reforçat per la intensa activitat de veïns i entitats, tot plegat convertint el barri de Gràcia en un dels barris de Barcelona on la iniciativa ciutadana ha mantingut més vigència; ja hem dit, però, que aquesta darrera característica es troba en vies d'extinció degut al procés de gentrificació.

La ex-vila ha patit i segueix patint els problemes inherents a una zona de nucli antic on va actuar amb desmesura l'especulació urbana i, per les seves característiques li és difícil adaptar-se, als requeriments urbanístics actuals. La designació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics de l'any 1992 va aportar un seguit de millores en les infraestructures, com per exemple l'asfaltat dels carrers del nucli antic, que encara conservaven paviments de llambordes i els vials del tramvia, o la conversió d'espais industrials abandonats en equipaments. En els darrers anys, l'aplicació d'un Pla Especial de Reforma Interior (PERI) ha permès la recuperació o enderrocament d'edificis degradats i l'habilitació de zones de vianants, a més de l'obertura d'algunes zones verdes, i la conversió de la plaça Lesseps en un espai per la ciutadania.

3.1.6. El barri del Camp d'en Grassot-Gràcia Nova.

El carrer de Romans, situat al barri del Camp d'en Grassot-Gràcia Nova del Districte de Gràcia, transcorre en sentit NE-SO entre els carrers d'Hipòlit Làzaro i de Sardunya. El seu recorregut rectilini de 265 m travessa el carrer de Pau Alsina, el carrer de Ventalló i el passatge de Nogués, quedant dividit en quatre trams. L'edifici més antic conservat en l'actualitat és l'existent a la cantonada amb el Passatge de Nogués, costat muntanya-Besós, que data de l'any 1921.

El que avui dia coneixem com el barri del Camp d'en Grassot-Gràcia Nova, fou fins a mitjans del segle XIX una zona agrícola situada al NE del terme municipal de la vila de Gràcia, al límit amb el terme municipal de Sant Martí de Provençals. La Travessera de Gràcia, un antic camí romà que creuava perpendicularment el pla de Barcelona, convertit en la calçada medieval dita *Via Francisca* o *Strada Francigera* a partir del segle XI i *Via Molera* a partir del segle XVI, travessa el territori en sentit NE-SO. En sentit NO-SE, procedents del Carmel i la Muntanya Pelada, hi solcaven els torrents dits del Pecat (que baixava pels carrers del Torrent de les Flors i de Bailén), Pregon (que baixava pel Passeig de Sant Joan) i Mariner; aquest darrer, que baixava per l'actual carrer de Sardunya i es desviava a l'alçada del carrer de la Providència fins on avui encara hi ha el Passatge del Torrent Mariner, feia de partió amb el terme municipal de Sant Martí de Provençals.

Durant el segle XI, el territori apareix denominat com a *Tortorola*, essent propietat de la parròquia de Santa Maria del Mar. A partir del segle XIX, es va fer popular la seva denominació com a Camp d'en Grassot, en referència a Antoni de Grassot, el principal propietari de la zona; la reorganització dels districtes de l'any 2006 va mantenir aquesta nomenclatura per al sector del barri existent de la Travessera de Gràcia fins els carrers de Còrsega i del Rosselló, mentre que tot el sector existent entre la Travessera i el carrer de les Camèlies es va passar a denominar Gràcia Nova.

No tenim constància de poblament a la zona fins les darreries del segle XVII, moment a partir del qual, com a la resta de Gràcia, van aparèixer diferents masies que conreaven les terres de les heretats corresponents. Dins els límits actuals del barri es documenta l'activitat de cinc d'aquestes masies (**figura 9**):

- **Cal Comte:** situada a la confluència entre els carrers de Legalitat i de Providència, era l'heretat més gran, amb unes 20 mujades de terreny (98.000 m²) que arribaven fins la Travessera de Gràcia i l'actual carrer de Pau Alsina. Fou construïda l'any 1695 i enderrocada l'any 1957, quan ja havia perdut totes les propietats que l'envoltaven.
- **Cal Sempere:** situada al carrer de Sardunya, on actualment trobem les instal·lacions esportives del CE Europa, la seva heretat s'estenia des de l'actual Travessera de Dalt fins el carrer de la Providència, limitades per a l'O pel Torrent Mariner i a l'E per les heretats de Ca l'Alegre de Dalt i Cal Comte. Fou construïda durant el segle XVIII i enderrocada l'any 1940 per urbanitzar els terrenys.
- **Ca l'Arquer:** situada a la Travessera de Gràcia, entre el carrer de Roger de Flor i el Passeig de Sant Joan. Es troba documentada des de l'any 1692 i fou enderrocada entre el mes de desembre de 1934 i el gener de 1935 durant les obres d'alineació del traçat de la Travessera de Gràcia. La seva heretat s'estenia entre la Travessera de Gràcia, el Torrent del Pecat, el Torrent Mariner i l'actual carrer de Còrsega.
- **Can Ledemús:** situada a l'illa que formen la Travessera de Gràcia i els actuals carrers de Sardunya, de Sant Antoni Maria Claret, i de la Marina, pertanyia a Sant Martí de Provençals; la

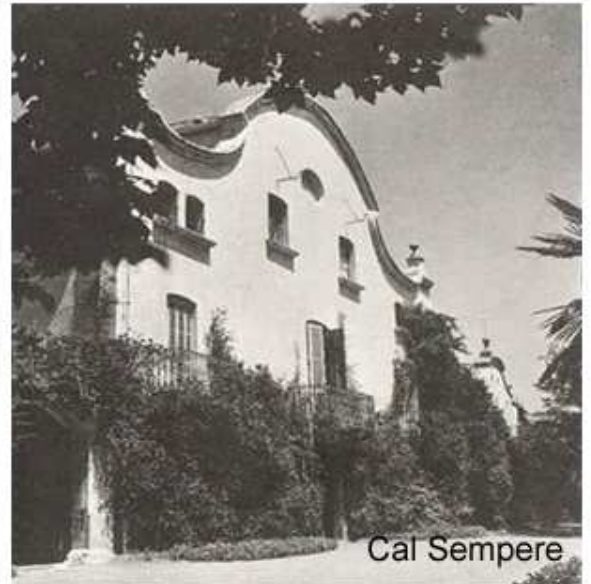

Figura 9. Les masies existents a les rodalies del carrer de romans (E. Castellà, *Les masies de Gràcia. Vestigis d'una ruralia històrica*).

seva heretat arribava fins el torrent Mariner, que marcava el límit municipal amb la vila de Gràcia. Fou bastida durant el segle XVIII i enderrocada durant els anys 50 del segle XX arrel de la urbanització de l'illa.

Casa Bertran: d'aquesta heretat només se'n tenen notícies administratives, arrel de la l'adquisició de cinc mujades (25.000 m²) de terreny per part de la família Romans durant la primera meitat del segle XIX. Ignorem quina era la seva ubicació exacta, però sembla plausible que es trobés, als voltants de l'actual carrer de Romans.

A principis del segle XIX, les masies ja havien començat a vendre part de les heretats, i trobem com a principals propietaris dels terrenys a Antoni de Grassot (al Camp d'en Grassot) al matrimoni format per Onofre Romans i Francesca Jordà (a la Gràcia Nova) i al matrimoni format per Ignasi Ventalló i Caterina Nogués (també a la Gràcia Nova).

No hi ha evidència d'urbanisme al barri fins l'any 1825, moment en que alguns documents municipals esmenten un raval de cases humils format a la part més alta de l'actual Passeig de Sant Joan, relacionat amb l'activitat de diferents forns d'obra establerts a la zona, els quals aprofitaven els terrals per extreure argila com a matèria primera; la documentació cita alguns carrers, com els de Sant Jaume i Sant Pere, amb sis cases cadascun, o el de Sant Isidre, amb onze, dels quals no n'ha quedat cap rastre, doncs van desaparèixer durant l'obertura del passeig de Sant Joan entre els anys 1907 i 1909. El primer projecte seriós d'urbanització, va començar a partir del 1860, quan ja Gràcia tenia independència municipal, per iniciativa dels hereus d'Antoni de Grassot, Romà i Dolors de Grassot, al voltant del carrer que porta el cognom familiar.

A la zona de la Gràcia Nova, la urbanització fou una mica més tardana, doncs bona part dels terrenys pertanyien a les masies de Cal Comte i Cal Sempere que no van començar a vendre'ls fins els anys 30 del segle XX; la prova d'aquesta urbanització tardana és l'establiment de l'escorxador municipal de la vila a l'espai existent entre els actuals carrer d'Hipòlit Làzaro (antigament dit *del Matadero*) i la plaça de Joanic en un moment posterior a l'any 1861, una infraestructura que, per raons higièniques, havia d'estar allunyada dels nuclis de població. L'any 1889 ja s'havien urbanitzat les terres pertanyents a la família Romans i ja apareixen a la cartografia els carrers del Matadero (actualment d'Hipòlit Làzaro), de Camps (actualment del Pare Laínez), de Jordà (actualment de Pau Alsina) i de Romans. Les terres pertanyents a la família Ventalló, que quedaven a l'altra banda del torrent Mariner i pertanyien al municipi de Sant Martí de Provençals, no es deurién començar a urbanitzar fins l'any 1900 aproximadament, uns anys després de l'annexió de les viles a Barcelona, donant peu a l'aparició dels carrers de Ventalló, el passatge de Nogués, la continuïtat dels carrers de Romans i de Camps (que va mantenir un nomenclatura diferent en aquest nou tram fins l'establiment de la dictadura franquista). Finalment, tot el sector comprès entre els actuals carrers de la Providència, de l'Escorial i el torrent Mariner, que pertanyien al l'heretat de Cal Comte, no es van urbanitzar fins ben entrats els anys 40 del segle XX, fent aparició l'Avinguda de Sabino Arana (avui de Pi i Margall), el carrer de Taxdirt (originàriament de Sant Lluís), i la continuació dels carrers de l'Encarnació i de la Legalitat.

L'escorxador municipal va perviure com a tal fins l'any 1914 ja pràcticament sense funcions des de la inauguració de l'Escorxador Municipal de Barcelona l'any 1891 a l'actual Parc de Joan Miró, al districte de l'Eixample; l'edifici encara va servir com a centre d'acollida de ciutadans

Figura 10. Evolució urbanística del Camp d'en Grassot-Gràcia Nova entre els anys 1861 i 1947. El rectangle vermell és el traçat actual del carrer de Romans. La darrera heretat que va desaparèixer fou la de Cal Sempere i el curs del torrent Mariner és present a la cartografia fins l'any 1947 (Cartografia històrica de l'ICGC).

alemanys a l'atesa d'ésser repatriats al seu país després de l'esclat de la Primera Guerra Mundial (1914-1918), i va ser enderrocat vers l'any 1920, essent substituït per una caserna de la Guardia Civil, ancestre de la que podem contemplar actualment al mateix indret. La desaparició de l'escorxador sembla que va donar l'empenta definitiva a la urbanització de la Gràcia Nova, doncs els edificis més antics dins l'entramat de carrers existents foren construïts durant la dècada dels anys 20 del passat segle, segons la informació consultada a l'Oficina del Cadastre. El carrer de Joaquim Ruyra, que connecta la Travessera de Gràcia amb la plaça Joanic, no es va obrir fins les darreries dels anys 30, quan es van vendre les terres més meridionals de l'heretat de Cal Comte.

També a partir del anys 20 i en relació amb aquest procés urbanitzador, a la Gràcia Nova s'hi van instal·lar algunes indústries. La més important fou la fàbrica tèxtil Corbera y Bertran SA ubicada entre l'any 1925 i els anys 80 al núm. 1 del carrer de Romans, tot i que també ocupava les finques corresponents als núms. 3, 5, 7 i 9. Igualment les Indústries Riera-Marsà SA, dedicades al sector alimentari, es van establir al barri l'any 1936, al carrer d'Hipòlit Làzaro 19-32, i hi van romandre fins els anys 70. Tenim constància de l'existència de petites indústries al carrer d'Hipòlit Làzaro, concretament d'una fàbrica de tatxes que era constantment denunciada pels veïns a causa del soroll, i una de cerilles fosfòriques.

Després de la Guerra Civil (1936-1939), en ple franquisme, es va completar la urbanització de la zona que encara restava sense construir, bàsicament el sector al voltant de l'avinguda Pi i Margall fins la Travessera de Dalt corresponent a les propietats de Cal Comte i Cal Sempere. Les masies que encara restaven dempeus foren enderrocades i amb elles va desaparèixer tot testimoni de l'antiga ruralia, prenent el barri la fisonomia que observem actualment.

3.2. Context arqueològic

El districte de Gràcia no ha estat un sector de la ciutat de Barcelona gaire prolífic pel que fa a restes arqueològiques, tot i que val la pena dir que tampoc s'hi han realitzat gaires intervencions al llarg del temps, al considerar que el territori es troba massa lluny de la Barcino romana i havia començat el seu procés de poblament en temps massa moderns. En els darrers anys però, l'interès per documentar i conèixer el que va ser la ruralia del pla de Barcelona més enllà del que encerclaven les muralles, primer les romanes i després les medievals, sembla haver canviat aquesta tendència.

A la ciutat de Barcelona s'hi han documentat nombroses restes de cronologies prehistòriques que evidencien l'ocupació d'aquestes terres per part de grups poblacionals en cronologies molt antigues. La majoria d'evidències s'han trobat a l'actual barri del Raval i la muntanya de Montjuïc, i darrerament al voltant del barri de la Sagrera (Sant Andreu), però no és inversemblant pensar que la presència d'aquestes primeres comunitats humanes es podria haver estès per tot el Pla, incloent l'àrea afectada pel present projecte.

De la mateixa manera que resulta versemblant pensar que l'ocupació humana d'aquesta àrea de la ciutat podria remuntar-se a la prehistòria, és evident que s'ha mantingut des de temps immemorials fins a l'actualitat essent lloc d'hàbitat i productiu pels humans que l'han anat ocupant. Des de les cabanes inicials, als masos moderns, camins i conreus, zones d'emmagatzematge i tallers, les transformacions del medi s'han anat succeint sense que, de la majoria, no en tinguem altres coneixements que les restes arqueològiques que se n'hagin pogut conservar.

Una de les primeres notícies arqueològiques que coneixem dins el territori de Gràcia és la documentació l'any 1951 per part del Dr. Lluís Vives i Corrons, d'una destrala votiva de peridotita de 6,4 centímetres de llargària per 4,5 centímetres d'amplada, a la cantonada entre la Travessera de Gràcia i el carrer d'Aribau³, actualment pertanyent al Districte de Sarrià-Sant Gervasi. L'any següent, l'obertura d'una rasa sota control de l'arqueòleg J. de C. Serra Ràfols al mateix indret no va tenir resultats relacionats amb la destrala, però va permetre documentar un bagul de fusta reforçada amb ferro, que es va ubicar cronològicament entre els segles XVII i XVIII⁴.

El procés d'enderroc de les diferents masies del barri al llarg de la segona meitat del segle XX es va fer sense cap mena de seguiment arqueològic, fruit del buit legal existent en matèria de patrimoni en aquells moments. Únicament als terrenys que havia ocupat la masia de Cal Mariné, situada al carrer de Còrsega entre els de Sicília i Nàpols, i que havien estat ocupats per una indústria de comptadors gas fins els anys 80, J. De la Vega va trobar ceràmica dels segles XV i XVIII durant el seu desmantellament i la posterior urbanització dels jardins d'Antoni Puigvert l'any 1993⁵.

D'ençà aleshores, segons la carta arqueològica de Barcelona, només coneixem quatre intervencions més:

- L'any 2005, es va realitzar una rasa destinada al servei de telecomunicacions entre els núms. 22 i 34 del carrer de Ca l'Alegre de Dalt, i entre els núms. 77 i 97 del carrer de l'Encarnació, sota direcció de l'arqueòloga Consuelo Forés, sense obtenir resultats positius⁶.

- L'any 2008, una intervenció sota direcció de T. Juárez al núm. 2 del carrer de la Septimania, durant els treballs de remodelació de la plaça Lesseps, van permetre documentar una fossa amb 15 individus inhumats sense cap cura i coberts amb capes de calç; la presència d'un fragment de ceràmica del segle XVII va fer suposar la seva vinculació amb el brot de pesta que va afectar Barcelona durant l'any 1652 i que, segons la documentació conservada, va provocar la mort de 16 novicis i cinc frares⁷.

- L'any 2015, una intervenció motivada per la construcció del pàrquing soterrat al Jardins de Menéndez y Pelayo, sota direcció de l'arqueòleg Lluís Joan, van permetre documentar una bassa d'emmagatzematge d'aigua rectangular (10,70 x 6,50 m) amb capacitat per encabir uns 120 m³, un àmbit semisoterrat relacionat amb la producció del vi, i diferents murs de contenció relacionats amb la formació de terrasses de conreu, amb una cronologia no anterior a les darreries del segle XVIII⁸.

- L'any 2016, una intervenció motivada per l'ampliació d'un supermercat al carrer d'Aribau sota direcció de l'arqueòleg José Espejo, va permetre documentar dues fosses circulars on s'acumulaven les restes sense connexió anatòmica d'uns 167 individus. L'estudi antropològic va determinar que les restes abastaven una cronologia àmplia, des del segle XVI al XVIII i que hi havia estat dipositades ja esqueletitzades. Davant aquestes conclusions, es va determinar que les restes procedien possiblement de l'antic cementiri del convent de Santa Maria de

³ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3005>

⁴ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3166>

⁵ Segons CASTELLÀ, E. (2006). *Les masies de Gràcia. Vestigis d'una ruralia històrica*.

⁶ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/468>

⁷ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3143>

⁸ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3814>

Gràcia, a la plaça Lesseps, el qual fou desmantellat entre els anys 1823 i 1825 i traslladat a la Riera de Sant Miquel, on avui trobem l'IES Josep Maria Jujol; les restes òssies foren enterrades en una fossa comuna situada lluny del nucli de població, en terrenys actualment pertanyents al districte de Sarrià-Sant Gervasi. Una de les fosses es va realitzar en època contemporània, durant la construcció de l'edifici actual, per enterrar-hi les restes de la fossa original que anirien apareixent durant l'excavació de la fonamentació⁹.

Tret de la troballa de ceràmica durant l'enderroc de Cal Mariner l'any 1993, i el control de la rasa realitzada l'any 2005 al carrer de Ca l'Alegre de Dalt, no hi ha cap altra notícia d'intervencions arqueològiques al barri del Camp d'en Grassot-Gràcia Nova.

Cal assenyalar també l'existència d'alguns refugis antiaeris que van ser construïts en el context de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) per tal de protegir la població civil dels bombardejos feixistes, i dels quals majoritàriament només se'n conserva la seva ubicació aproximada i alguna part dels seus recorreguts¹⁰. L'Ajuntament de Barcelona, a través del Servei de Defensa Passiva Antiaèria, i la Junta de Defensa Passiva de la Generalitat van dur a terme un projecte per salvaguardar els edificis més emblemàtics de la ciutat i van impulsar la creació de nous refugis, subvencionant-ne vora un centenar. La resta de refugis, uns 1.300, es van començar a construir per iniciativa privada, de forma auto-organitzada i auto-finançada, configurant un autèntic moviment social sense precedents.

Els refugis antiaeris són espais soterrats, amb un o més accessos a la via pública i diversos espais al seu interior. Els que havien estat planificats per l'Ajuntament, però, estaven dissenyats amb la vocació de poder ser aprofitats posteriorment com a trams de clavegueres, banys públics, magatzems, sales de lectura, etcètera. Els refugis veïnals, en canvi, tenien majoritàriament un caràcter més provisional i efímer i van ser construïts per civils no militaritzats, especialment vells, dones i criatures, en zones que no comprometien les estructures dels edificis ja construïts, com ara en places públiques.

Segons la informació recollida a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona, a prop de la zona del present projecte s'hi localitzen els refugis següents:

- 1. Refugi núm. 0273 (1875)1 Carrer Romans 36**
- 2. Refugi núm. 1237 (2139)2 Carrer Romans 77**
- 3. Refugi núm. 0280 (1882)3 Carrer de Romans, 1**
- 4. Refugi núm. 0270 (1873)4 Carrer de Sardenya 461**

D'aquests refugis només se'n té referència per la seva inclusió en un llistat de refugis existents a la ciutat de Barcelona, i de la majoria d'aquests es desconeix el seu accés, les dimensions i el recorregut. Cal tenir en compte que algunes descripcions sobre els refugis només esmenten el carrer on es troben, sense ubicar el punt exacte dins el traçat del carrer, i molts d'aquests es van ramificant pel subsòl i poden aparèixer en àrees allunyades de l'accés, i inclús poden aparèixer nous accessos no documentats.

⁹ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3969>

¹⁰ Informació extreta del Projecte d'Intervenció Arqueològica redactat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona.

L'any 2007, segons fonts veïnals recollides per l'historiador gracienc J. M. Contel¹¹, durant el procés de reurbanització del carrer del Pare Laínez va quedar al descobert l'accés al refugi 0245; l'estructura va restar visible uns dies, davant el núm. 38 a tocar de la cantonada amb el carrer de Pau Alsina, seccionada al tall de la rasa destinada a la instal·lació del nou clavegueram. El mateix J. M. Contel va poder realitzar algunes fotografies poc abans que l'estructura fos reblerta pels operaris de la constructora que executava el projecte, que no va estar subjecte a cap mena de control arqueològic.

4. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

Tal i com ja hem indicat en els apartats anteriors, els treballs s'inclouen dins el *Projecte executiu actualitzat de reurbanització del carrer de Romans*, que implica diferents rebaixos en el subsòl. El fet de que la zona afectada estigui situada en un indret d'interès arqueològic i alt valor històric ha donat peu a que es considerés la presència d'un control arqueològic preventiu en vistes a la possible aparició de restes i d'estructures, seguint el procediment establert per la llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, i el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Podem resumir l'interès històric i arqueològic de la zona on s'han de dur a terme els treballs en diferents aspectes:

- La zona afectada es troba dins l'ager de la Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino.
- La zona afectada es troba prop de la Travessera de Gràcia, un dels antics camins que, des d'època romana o potser abans, creuaven el Pla de Barcelona d'est a oest, juntament amb la Travessera de Dalt. Ambdues vies van vertebrar el poblament del barri i en van configurar el seu posterior urbanisme.
- Tot aquest territori fou ocupat per diverses masies aparegudes a partir de finals segle XVII. La zona afectada se situava entre les heretats de les masies conegudes com Cal Comte, cal Sempere, Ca l'Arquer i Cal Delemús, totes elles enderrocades entre els anys 30 i 50 del segle XX.
- Arran dels atacs aeris a la població durant la Guerra Civil (1936-1939), la Generalitat va organitzar una Junta de Defensa Passiva que s'havia d'encarregar de la construcció de refugis antiaeris. Per a la construcció d'aquests refugis es feia un projecte inicial i era una brigada d'obrers de la pròpia Generalitat, i més endavant del propi ajuntament, qui s'encarregava de la seva construcció. A mesura que anava avançant la guerra, foren els mateixos ciutadans els que en feien l'execució, seguint els models establerts per la Generalitat i l'Ajuntament. Per la informació recollida a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona, el projecte de reurbanització podria afectar els refugis núm. 0273 (carrer de Romans, 36), núm. 1237 (carrer de Romans, 77), núm. 0280 (carrer de romans, 1) i núm. 0270 (carrer de Sardenya, 461) dels quals no se n'ha conservat o localitzat cap plànol.
- No hi ha constància que mai s'hagi dut a terme una intervenció arqueològica a la zona afectada.

¹¹ CONTEL RUIZ, J.M. (2008). *Gràcia, temps de bombes, temps de Refugis*. pp. 296-298.

Tots aquests motius justifiquen per si sols la importància de dur a terme els citats treballs arqueològics a la zona per tal de documentar les restes patrimonials que apareguin i que es puguin veure afectades per l'actuació urbanística, procurant obtenir la màxima informació i així complementar els estudis realitzats fins el moment.

5. TREBALLS REALITZATS

La present intervenció arqueològica s'inclou dins el *Projecte executiu actualitzat de reurbanització del carrer de Romans*. Segons el projecte d'obra presentat per BIM/SA al Servei d'Arqueologia de Barcelona, els treballs a realitzar sota control arqueològic serien els següents:

- La demolició de paviments per executar la nova plataforma de cotes projectades.
- L'ampliació de la xarxa d'hidrants i l'execució de noves escomeses per a la xarxa de reg projectada, amb l'excavació de les rases corresponents.
- La renovació integral de l'enllumenat del carrer, amb l'excavació de les corresponents rases i fonamentacions dels nous fanals.
- Les intervencions puntuals a la xarxa de clavegueram existent. En concret s'executaran els nous pous de registre per a les escomeses dels embornals i l'enrasat dels actuals al nou traçat.
- La canalització de la xarxa TIC per l'àmbit de vorera, amb l'excavació de diverses rases.
- La plantació de nou arbrat a la vorera de muntanya. S'excavaran escocells de 120x80cm, i rases per la nova xarxa de reg.
- El desviament de serveis que quedin afectats per l'obra, quan calgui obrir noves rases.
- Qualsevol altra remoció de terres dins l'àmbit de l'obra que impliqui afectació del subsòl.

El control arqueològic es realitzarà fins a la cota d'afectació de l'obra. Si es localitzen estructures arqueològiques, aquestes s'hauran d'excavar en la seva totalitat per tal de ser documentades correctament.

6. METODOLOGIA

Registre estratigràfic

La metodologia aplicada en la present intervenció es basa en el mètode de registre estratigràfic ideat per E.C. Harris i A. Carandini, consistent en el registre objectiu i en la documentació exhaustiva de restes i estrats, mitjançant un model de fitxes específiques.

Topografia i planimetria

Les restes s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM ETRS89, per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractades informàticament amb programari CAD.

Documentació fotogràfica

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu en format digital d'alta resolució.

7. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

Els treballs als quals fa referència la present intervenció s'han iniciat el dia 22 d'abril de 2022, als trams del carrer de Romans existents entre el carrer de Ventalló i el Passatge de Nogués, i entre el Passatge de Nogués i el carrer de Sardanya. Cal indicar que el control arqueològic s'ha dut a terme només sobre aquests dos trams; un problema referent a les partides pressupostàries destinades a la intervenció arqueològica i aliè a la direcció tècnica de la mateixa, ha impedit realitzar el control arqueològic sobre els trams del carrer de Romans existents entre el carrer d'Hipòlit Làzaro i el carrer de Pau Alsina, i entre el carrer de Pau Alsina i el carrer de Ventalló, en els quals només s'han fet visites d'una hora a la setmana¹².

7.1. Tram Ventalló-Nogués

7.1.1. Escocells per al nou arbrat.

S'han realitzat les cales corresponents als escocells per al nou arbrat, en forma de rebaixos quadrangulars de 1m x 1m i 0,80m de fondària al costat de la vorera de muntanya. Malgrat que al projecte urbanístic apareixen sis escocells, només se n'han realitzat tres¹³.

Aquestes cales han permès prendre un primer contacte amb l'estratigrafia existent al subsòl¹⁴. Així, sota la calçada d'asfalt (**UE 1001**) que forma el nivell de circulació actual, i la seva preparació (**UE 1002**), que és una capa d'uns 0,15m de potència, de morter amb pedruscall i material constructiu, apareix un nivell d'argiles de color marró clar amb graves d'origen clarament sedimentari (**UE 1003**) dipositada sobre un nivell d'argiles de color marró vermellós amb nòduls de calç (**UE 1004**) que es poden considerar com el substrat geològic. Entre la preparació de la calçada i el nivell d'argiles amb graves sedimentaries, s'observa una capa argilosa (**UE 1005**) d'uns 0,10m de potència i poc homogènia pel que fa a la composició, que sembla relacionada amb la pavimentació del carrer.

La cala situada prop de la cantonada de muntanya entre el carrer de Romans i de Ventalló, s'ha allargat fins la façana de l'edifici, desmuntant la vorera i permetent comprovar la presència de serveis d'enllumenat, aigua i gas a poca fondària¹⁵.

7.1.2. Renovació dels embornals

¹² El pressupost destinat a la intervenció arqueològica era clarament insuficient per dur a terme les tasques especificades al Projecte d'Intervenció Arqueològica redactat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona.

¹³ Veieu Annex 2, fotografies 5 a 15.

¹⁴ Veieu Annex 2, fotografies 7, 11 i 15.

¹⁵ Veieu Annex 2, fotografia 12.

S'han realitzat les cales corresponents als nous embornals que complementaran la xarxa de clavegueram existent. En total s'han obert cinc cales rectangulars 1,50m x 0,80m i 1,00m de fondària a tocar de la vorera de mar¹⁶.

Aquestes cales han permès comprovar la mateixa estratigrafia que hem comentat en descriure l'obertura de les cales per als escocells, però no disposem de fotografies del seu estat final perquè en tots els casos s'han deixat a mig fer i s'ha assolit la fondària màxima durant el procés d'enrasat dels embornals.

7.1.3. Enrasat del nous embornals

S'han realitzat les rases que han de connectar els nous embornals que complementaran la xarxa de clavegueram existent a la vorera de mar. Aquestes rases presenten una amplada de 0,80m i una fondària de 0,85m.

Prèviament a l'obertura de les rases, s'ha desmantellat la vorada de blocs de granit que forma el límit entre la vorera i la calçada, fet que ja ha suposat un rebaix de gairebé 0,40m respecte el nivell de circulació actual¹⁷. Seguidament s'ha desmantellat la part de calçada corresponent i, finalment, s'ha rebaixat el subsòl fins la fondària requerida¹⁸.

S'ha repetit l'estratigrafia documentada durant el rebaix de les cales pels escocells de l'arbrat i pels embornals. Així, sota la calçada d'asfalt (**UE 1001**) que forma el nivell de circulació actual, i la seva preparació (**UE 1002**), torna a aparèixer la capa argilosa (**UE 1005**) d'uns 0,10m de potència i poc homogènia pel que fa a la composició relacionada amb la pavimentació del carrer, seguida del nivell d'argiles de color marró amb graves d'origen clarament sedimentari (**UE 1003**) i el nivell d'argiles de color marró vermellós amb nòduls de calç (**UE 1004**) que es poden considerar com el substrat geològic¹⁹.

7.1.4. Rasa per la renovació del servei d'enllumenat, xarxa TIC i xarxa d'hidrants

S'ha realitzat una rasa de 1,00m d'amplada que transcorre per la calçada, en paral·lel i a tocar de la vorera de muntanya. En aquesta rasa s'instal·laran les conduccions que allotjaran el servei d'enllumenat i la xarxa TIC, els quals actualment transcorren per les façanes dels edificis, i la nova xarxa d'hidrants. El costat de la rasa corresponent als serveis (el més proper a la vorera) presenta un fondària de 0,80m, mentre que el costat corresponent a la nova xarxa d'hidrants presenta una fondària de 1,20m. El rebaix no s'ha dut a terme de manera simultània, doncs primer s'ha rebaixat el costat de la rasa destinat als serveis i després, un cop instal·lades les conduccions, s'ha rebaixat el costat destinat a la nova xarxa d'hidrants. Aquesta rasa ha eliminat les cales per als escocells de l'arbrat realitzades a l'inici de l'obra, doncs es troben dins el seu traçat; també ha inclòs les cales que calia fer per instal·lar els nous fanals.

Prèviament a l'obertura de la rasa, s'ha desmantellat la vorada de blocs de granit que forma el límit entre la vorera i la calçada, fet que ja ha suposat un rebaix de gairebé 0,40m respecte el nivell de circulació actual²⁰. Seguidament s'ha desmantellat la part de calçada corresponent²¹ i

¹⁶ Veieu Annex 2, fotografies 16 a 25.

¹⁷ Veieu Annex 2, fotografies 26 a 28.

¹⁸ Veieu Annex 2, fotografies 29 a 32.

¹⁹ Veieu Annex 2, fotografies 33 i 34.

²⁰ Veieu Annex 2, fotografies 35, 36 i 37.

²¹ Veieu Annex 2, fotografies 38 i 39.

s'ha rebaixat el subsòl fins la fondària requerida, primerament el costat destinat a la instal·lació dels serveis²², i després, un cop col·locades les conduccions per als serveis, el costat destinat a la instal·lació de la nova xarxa d'hidrants²³.

S'ha repetit l'estratigrafia documentada durant el rebaix de les cales pels escocells de l'arbrat i pels embornals i el seu enrasat. De nou, sota la calçada d'asfalt (**UE 1001**) i la vorera (**UE 1006**) que forma el nivell de circulació actual, i les seves preparacions (**UE 1002** i **UE 1007**), torna a aparèixer la capa argilosa (**UE 1005**) d'uns 0,10m de potència i poc homogènia pel que fa a la composició relacionada amb la pavimentació del carrer, seguida del nivell d'argiles de color marró amb graves d'origen clarament sedimentari (**UE 1003**) i el nivell d'argiles de color marró vermellós amb nòduls de calç (**UE 1004**) que es poden considerar com el substrat geològic. Cal afegir en aquest sector un nivell sorrenc amb pedruscall i color groguenc (**UE 1009**) que sembla relacionat amb el rebliment dels serveis existents sota la vorera i part de la calçada²⁴.

L'obertura d'aquestes rases ha permès la documentació de dues estructures clarament anteriors a la urbanització del carrer.

- **UE 1008**: es tracta d'un tram de paviment de 1,80m de llargada que sembla continuar per sota de la vorera de muntanya però no per sota de la calçada²⁵. Es va bastir amb cairons ceràmics de 0,20 x 0,20m seguint un eix NE-SO, sobre les argiles que formen el substrat geològic (**UE 1004**) aparentment sense morter, essent amortitzat per la capa d'argiles sedimentàries amb graves (**UE 1003**). S'ubica davant el núm. 29, a una cota de 63,40 m.s.n.m.

- **UE 1010**: es tracta d'una estructura quadrangular, possiblement un dipòsit excavat a les argiles geològiques que forment el substrat geològic (**UE 1004**), amb parets arrebossades per una capa de calç blanca i graves d'uns 0,10m d'amplada; es visible en la seva llargada total (3,50m), però no en la seva amplada, la qual només és visible parcialment (0,60m)²⁶. Talment com el paviment UE 1008, es va bastir seguint un eix NE-SO i fou amortitzat també per la capa d'argiles sedimentàries amb graves (**UE 1003**), però quan ja es trobava en desús perquè hi ha una primera amortització mitjançant un sediment sorrenc marró fosc (**UE 1011**) a l'interior de l'estructura²⁷; s'hi ha realitzat una cala a l'interior, amb l'objectiu d'arribar al fons o recuperar fragments de material ceràmic, sense cap resultat positiu²⁸. S'ubica entre els núms. 31 i 33, a una cota de 63,15 m.s.n.m.

Cal destacar també la presència d'un retall (**UE 1013**) de tendència aparentment globular, a la cantonada muntanya-Besós entre el carrer de Romans i el Passatge de Nogués. Només podem aportar la pròpia ubicació, que es troba excavat a les argiles que formen el substrat geològic (**UE 1004**) i que presenta un farciment de runa contemporània (**UE 1014**), doncs no s'hi ha pogut accedir per motius de seguretat, davant l'aparent inestabilitat del terreny²⁹. Apareix a una cota de 64,40 m.s.n.m.

²² Veieu Annex 2, fotografies 40 a 45.

²³ Veieu Annex 2, fotografies 46 a 48.

²⁴ Veieu Annex 2, fotografia 43.

²⁵ Veieu Annex 2, fotografies 49 i 50.

²⁶ Veieu Annex 2, fotografies 51 i 52.

²⁷ Veieu Annex 2, fotografia 53.

²⁸ Veieu Annex 2, fotografies 54 a 56.

²⁹ Veieu Annex 2, fotografies 57 a 60.

7.2. Tram Nogués-Sardenya

7.2.1. Escocells per al nou arbrat.

L'activitat en aquest tram s'ha iniciat de la mateixa manera que al tram Ventalló-Nogués i de manera simultània, amb l'obertura de tres dels sis escocells per l'arbrat que apareixen en el projecte de reurbanització. Es tracta també de rebaixos quadrangulars de 1m x 1m i 0,80m de fondària situats al costat de la vorera de muntanya³⁰. Una de les cales s'ha obert, però no s'ha rebaixat, i en una altra s'ha desmuntat part de la vorera i s'ha comprovat l'existència de serveis de llum, aigua i gas a poca fondària³¹.

L'estratigrafia torna a ser la mateixa que s'ha documentat al tram Ventalló-Nogués³². Sota la calçada d'asfalt (UE 1001) que forma el nivell de circulació actual, i la seva preparació (UE 1002), que és una capa d'uns 0,15m de potència, de morter amb pedruscall i material constructiu, apareix un nivell d'argiles de color marró clar amb graves d'origen clarament sedimentari (UE 1003) dipositada sobre un nivell d'argiles de color marró vermellós amb nòduls de calç (UE 1004) que es poden considerar com el substrat geològic. Entre la preparació de la calçada i el nivell d'argiles amb graves sedimentaries, s'observa una capa argilosa (UE 1005) d'uns 0,10m de potència i poc homogènia pel que fa a la composició, que sembla relacionada amb la pavimentació del carrer.

7.2.2. Renovació dels embornals

S'han realitzat les cales corresponents als nous embornals que complementaran la xarxa de clavegueram existent a tocar la vorera de mar. De les cinc cales rectangulars de 1,50m x 0,80m i 1,00m de fondària que consten en el projecte, només se n'han obert tres³³, però no s'han rebaixat doncs, des de la direcció de l'obra, s'ha decidit obrir les dues cales restants i el finalitzar-ne el rebaix durant el procés d'enrasat dels embornals.

7.2.3. Enrasat del nous embornals

S'han realitzat les rases que han de connectar els nous embornals que complementaran la xarxa de clavegueram existent a la vorera de mar. Aquestes rases presenten una amplada de 0,80m i una fondària de 0,85m.

Prèviament a l'obertura de les rases, s'ha desmantellat la vorada de blocs de granit que forma el límit entre la vorera i la calçada, fet que ja ha suposat un rebaix de gairebé 0,40m respecte el nivell de circulació actual³⁴. Seguidament s'ha desmantellat la part de calçada corresponent³⁵ i, finalment, s'ha rebaixat el subsòl fins la fondària requerida³⁶. Com ja hem dit a l'apartat anterior, simultàniament a l'obertura de la rasa s'ha realitzat el rebaix de les cales pels nou embornals³⁷.

³⁰ Veieu Annex 2, fotografies 61 a 70.

³¹ Veieu Annex 2, fotografia 68.

³² Veieu Annex 2, fotografia 67.

³³ Veieu Annex 2, fotografies 69 a 74.

³⁴ Veieu Annex 2, fotografies 75 i 76.

³⁵ Veieu Annex, 2, fotografies 77 a 81.

³⁶ Veieu Annex 2, fotografies 82 i 83.

³⁷ Veieu Annex 2, fotografies 85 a 89.

S'ha repetit l'estratigrafia documentada durant el rebaix de les cales i rases realitzades tan en aquest tram com en l'anterior. Així, sota la calçada d'asfalt (**UE 1001**) que forma el nivell de circulació actual, i la seva preparació (**UE 1002**), torna a aparèixer la capa argilosa (**UE 1005**) d'uns 0,10m de potència i poc homogènia pel que fa a la composició relacionada amb la pavimentació del carrer, seguida del nivell d'argiles de color marró amb graves d'origen clarament sedimentari (**UE 1003**) i el nivell d'argiles de color marró vermellós amb nòduls de calç (**UE 1004**) que es poden considerar com el substrat geològic. Bona part del traçat de la rasa, però, es troba afectat pel pas d'un tub de formigó corresponent a un servei en desús³⁸.

7.2.4. Rasa per la renovació del servei d'enllumenat, xarxa TIC i xarxa d'hidrants

S'ha realitzat una rasa de 1,00m d'amplada que transcorre per la calçada, en paral·lel i a tocar de la vorera de muntanya. En aquesta rasa s'instal·laran les conduccions que allotjaran el servei d'enllumenat i la xarxa TIC, els quals actualment transcorren per les façanes dels edificis, i la nova xarxa d'hidrants. El costat de la rasa corresponent als serveis (el més proper a la vorera) presenta un fondària de 0,80m, mentre que el costat corresponent a la nova xarxa d'hidrants presenta una fondària de 1,20m. De la mateixa manera com s'ha actuat al tram Ventalló-Nogués, el rebaix no s'ha dut a terme de manera simultània; en aquest cas però, primer s'ha rebaixat el costat de la rasa destinat a la nova xarxa d'hidrants i després, un cop s'ha compactat el terreny, s'ha rebaixat el costat destinat als serveis. Aquesta rasa ha eliminat les cales per als escocells de l'arbrat realitzades a l'inici de l'obra, doncs es troben dins el seu traçat; també ha inclòs les cales que calia fer per instal·lar els nous fanals.

Prèviament a l'obertura de la rasa, s'ha desmantellat la vorada de blocs de granit que forma el límit entre la vorera i la calçada, fet que ja ha suposat un rebaix de gairebé 0,40m respecte el nivell de circulació actual³⁹. Seguidament s'ha desmantellat la part de calçada corresponent⁴⁰ i s'ha rebaixat el subsòl fins la fondària requerida, primerament el costat destinat a la nova xarxa d'hidrants⁴¹, i després el costat destinat a la instal·lació de les conduccions de serveis⁴².

S'ha repetit l'estratigrafia documentada durant el rebaix de les cales pels escocells de l'arbrat i pels embornals i el seu enrasat. De nou, sota la calçada d'asfalt (**UE 1001**) i la vorera (**UE 1006**) que forma el nivell de circulació actual, i les seves preparacions (**UE 1002** i **UE 1007**), torna a aparèixer la capa argilosa (**UE 1005**) d'uns 0,10m de potència i poc homogènia pel que fa a la composició relacionada amb la pavimentació del carrer, seguida del nivell d'argiles de color marró amb graves d'origen clarament sedimentari (**UE 1003**) i el nivell d'argiles de color marró vermellós amb nòduls de calç (**UE 1004**) que es poden considerar com el substrat geològic. Cal afegir en aquest sector un nivell sorrenc amb pedruscall i color groguenc (**UE 1009**) que sembla relacionat amb el rebliment dels serveis existents sota la vorera i part de la calçada⁴³.

A la zona de contacte entre la **UE 1003** i la **UE 1004** s'han documentat litificacions calcàries naturals⁴⁴ que poden ser confoses fàcilment amb paviments o restes d'altres estructures.

³⁸ Veieu Annex 2, fotografia 84.

³⁹ Veieu Annex 2, fotografies 90 a 92.

⁴⁰ Veieu Annex 2, fotografia 93.

⁴¹ Veieu Annex 2, fotografies 94 i 95.

⁴² Veieu Annex 2, fotografies 100 i 101.

⁴³ Veieu Annex 2, fotografies 92, 96 a 98, i 102.

⁴⁴ Veieu Annex 2, fotografia 99.

7.3. Tram Pau Alsina-Ventalló

El control arqueològic sobre aquest tram del carrer s'ha realitzat mitjançant règim de visites d'obra puntuals; en el seu transcurs no s'hi ha detectat cap evidència de restes arqueològiques.

7.4. Tram Hipòlit Làzaro-Pau Alsina

El control arqueològic sobre aquest tram del carrer s'ha realitzat mitjançant règim de visites d'obra puntuals; en el seu transcurs no s'hi ha detectat cap evidència de restes arqueològiques⁴⁵.

8. CONCLUSIONS

Els resultats de la intervenció arqueològica al carrer de Romans 1-41, amb codi 040/22, es poden considerar com a positius, doncs s'han documentats dues estructures relacionades amb l'entorn rural de la ciutat de Barcelona en un sector on no s'hi havia realitzat cap intervenció anteriorment, i que possiblement tenen els seus orígens en un desenvolupament poblacional que comença a les darreries del segle XVII.

L'indret on avui dia trobem el carrer de Romans fou, fins a mitjans del segle XIX, una ruralia repartida entre les heretats pertanyents a les masies de Cal Comte, Cal Sempere, Ca l'Arquer i Cal Delemús. El territori era travessat pel torrent Mariner, el qual descendia des de la Muntanya Pelada aproximadament per on avui transcorre el carrer de Sardenya, es desviava cap el SO a l'alçada del carrer de l'Encarnació, i seguia en direcció S per on avui trobem el carrer del Torrent Mariner, entre les illes de cases que formen els carrer de Pau Alsina i de Ventalló; el torrent feia de partió entre els termes municipals de Gràcia i de Sant Martí de Provençals, per la qual cosa els trams del carrer de Romans a la dreta del carrer de Ventalló pertanyien a aquest darrer municipi.

El sector gracienc del carrer de Romans, propietat del matrimoni format per Onofre Romans i Francesca Jordà, es va començar a urbanitzar durant la segona meitat del segle XIX; el sector martinenc, propietat del matrimoni format per Ignasi Ventalló i Caterina Nogués, no es va urbanitzar gairebé fins l'any 1900, pocs anys després que les ex-viles fossin annexionades a la ciutat de Barcelona i quedessin eliminades les antigues delimitacions municipals. En tots dos casos, el procés urbanitzador es va intensificar durant els anys 20 del passat segle i, sobretot, durant els anys 40, moment en que van desaparèixer les heretats de Cal Comte i Cal Sempere.

L'estratigrafia anterior a la urbanització dels carrers mostra uns terrenys formats d'argiles quaternàries (**UE 1004**) amb lleu pendent direcció N-S, i amb ondulacions en direcció E-O provocades pel pas constant de cursos d'aigua. Per sobre de les argiles, trobem un nivell força potent d'argiles sedimentaries amb gravetes (**UE 1003**) d'origen fluvial, aportades sense cap mena de dubte pel torrent Mariner; d'aquest darrer nivell s'han pogut recuperar alguns

⁴⁵ Veieu Annex 2, fotografies 103 a 106.

fragments ceràmics, majoritàriament pertanyents a atuells de ceràmica vidrada força contemporània que ens indiquen una cronologia de formació de l'estrat no anterior al segle XIX, malgrat que també hi haguem identificat un fragment molt rodat de ceràmica en verd i morat (segle XIV) i un fragment també molt rodat de ceràmica blava catalana (segle XVII). El procés urbanitzador va afectar tots dos nivells estratigràfics, sobretot la **UE 1003**. El curs del torrent Mariner apareix a la cartografia històrica consultada fins l'any 1947.

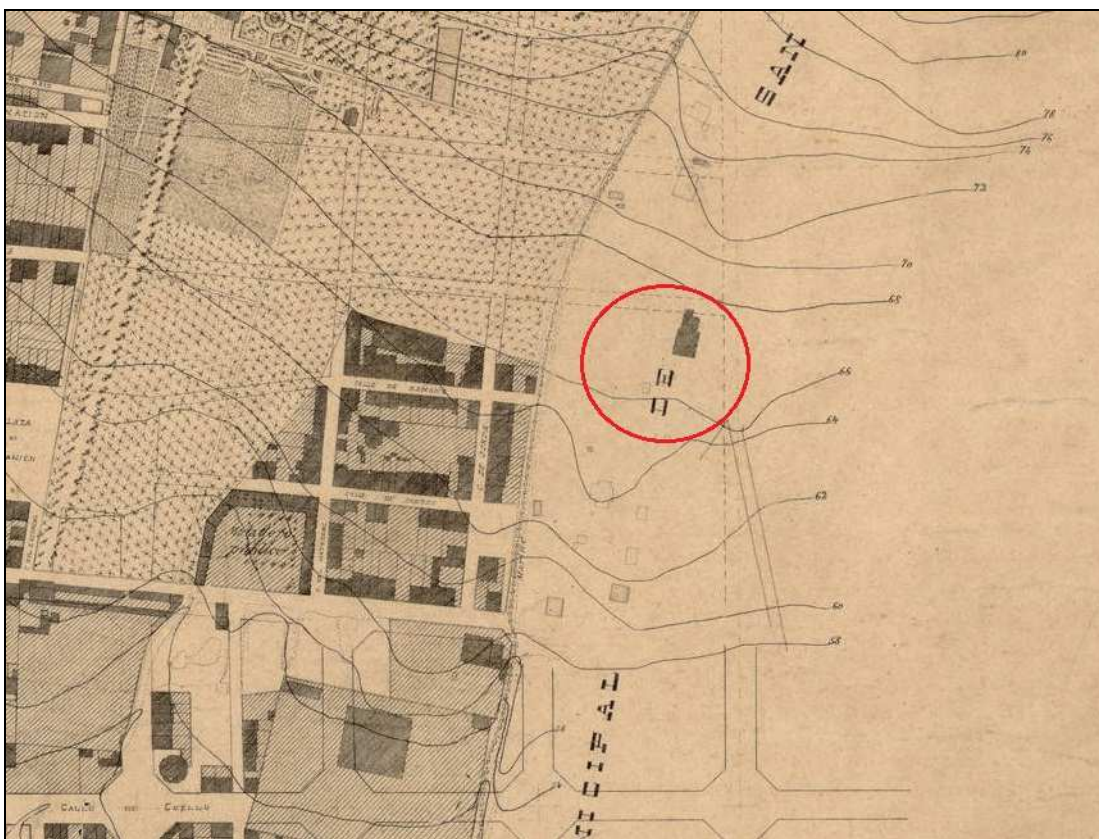

Figura 11. Fragment del *Plano General de Alineaciones de la Vila de Gracia* realitzat per Miquel Pasqual l'any 1889, on sembla que es poden observar les estructures UE 1008 i UE 1010, al costat d'altres de similars, relacionades amb un immoble aïllat (ICGC).

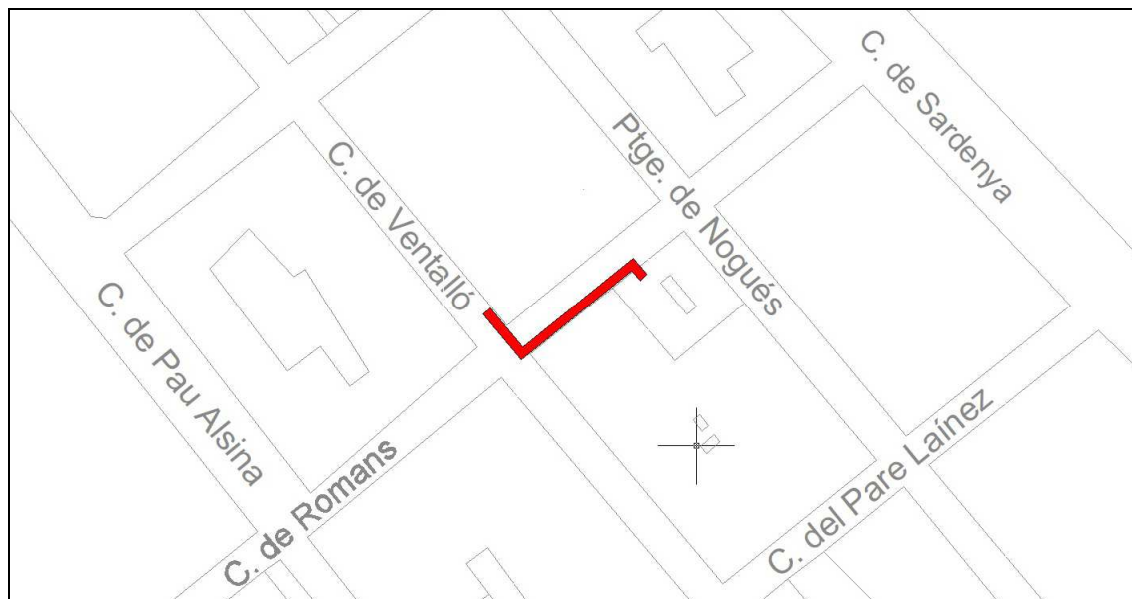

Figura 12. Hipòtesi de la planta del Refugi 0273 segons la informació proporcionada pel sr. Paco Terrado.

8.1. UE 1008 i UE 1010

Tant el paviment **UE 1008** com el dipòsit **UE 1010**, les dues estructures documentades durant la intervenció i que considerem coetànies, es van bastir al sector del carrer de Romans

corresponent a Sant Martí de Provençals, òbviament en un moment anterior a la seva urbanització, afectant les argiles quaternàries **UE 1004**. Ambdues foren amortitzades per les argiles sedimentàries que formen la **UE 1003**, en el cas del dipòsit **UE 1010** quan aquest ja es trobava en desús i el seu interior amortitzat per l'estrat **UE 1011**.

L'anàlisi de la cartografia històrica conservada, concretament el *Plano General de Alineaciones de la Vila de Gracia* realitzat per l'arquitecte municipal Miquel Pasqual l'any 1889⁴⁶, permet observar l'existència de diferents elements quadrangulars construïts a la zona on s'ha dut a terme la documentació, els quals es trobarien relacionats amb una construcció notable, probablement un mas que no hem aconseguit identificar, situada prop d'on avui hi ha la cantonada entre els carrers de Taxdirt i de Sardènyia (**figura 11**). El paviment i el dipòsit deuriem formar part d'aquests elements, que quedarien abandonats juntament amb el mas alguns anys abans de la urbanització definitiva dels terrenys, entre els anys 1897 i 1900. Més difícil és determinar-ne una data de construcció, doncs no tenim material ceràmic que ens permeti presentar una cronologia en ferm; però donats els antecedents cronològics de les masies existents al voltant, que van aparèixer com a molt aviat a les darreries del segle XVII, no considerem que aquestes estructures puguin ser anteriors al segle XVIII.

⁴⁶<https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/catalunya/id/2332>

8.2. Refugi 0273

Pel que fa als refugis nùms. 0273, 1237, 0280 situats al llarg del carrer de Romans, i nùm. 0270 situat al carrer de Sardonya, no se n'ha trobat cap evidència.

Sí que inclourem en aquestes conclusions la informació donada pel sr. Paco Terrado, veí del nùm. 41 del carrer de Ventalló i nascut l'any 1936, segons el qual un dels accessos al refugi nùm. 0237 (carrer de Romans, 36) es trobaria a la vorera Besós-muntanya del carrer Ventalló, prop de la cantonada amb el carrer de Romans; aquest accés consistiria en una rampa que mitjançant un gir de 90° connectava amb la galeria que formava el refugi, situada uns 8m per sota del nivell de circulació del carrer i que transcorreria en paral·lel a les façanes del carrer de Romans fins el nùm. 36, on se situaria un altre accés, en aquest cas a l'interior de la finca, al local comercial actualment ocupat per un petit taller (**figura 12**). Aquesta informació fou tramesa al sr. Terrado per la seva mare, que accedia al refugi amb ell quan era un nadó, i fou recollida parcialment per l'historiador J.M. Contel⁴⁷.

Davant totes les dades aquí exposades, i donats els antecedents històrics de la zona intervinguda, considerem oportuna la presència de controls arqueològics davant la projecció i realització en el futur de possibles treballs que afectin el subsòl de qualsevol d'aquests sectors de la ciutat de Barcelona que, si bé resten allunyats del Districte de Ciutat Vella, poden amagar vestigis que ens parlen del desenvolupament de la ruralia al pla de Barcelona i ens poden ajudar a entendre millor el seu procés de poblament.

9. BIBLIOGRAFIA

- **AAVV. (1982)**- *Actes del I congrés d'història del Pla de Barcelona, celebrat al'Institut Municipal d'Història. El Pla de Barcelona i seva història.*
- **ALBERCH I FUGUERAS et alii. (1999)**- *Gràcia, Horta-Guinardo i Nou Barris a Els Barris de Barcelona*, Vol III, Ed. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- **CASTELLÀ I LÀZARO, E. (2006)**- *Les masies de Gràcia. Vestigis d'una ruralia històrica.* Taller d'Història de Gràcia. Barcelona.
- **CONTEL RUIZ, J.M. (2008)**- *Gràcia, temps de bombes, temps de refugis.* Taller d'Història de Gràcia. Barcelona.
- **MARTÍ i BONET, J.M. (1987)**- *Els Josepets, Parròquia de la Verge de Gràcia i Sant Josep: 300 anys d'història.* Arxiu Diocesà. Barcelona.

⁴⁷CONTEL RUIZ, J.M. (2008). *Gràcia, temps de bombes, temps de Refugis*. pp. 296-298.

Intervenció arqueològica.
Carrer de Romans, 1-41.
Barcelona, el Barcelonès

Actium®

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Expedient CLT_2022_EXP_ARQ002PREV_3139 (R/N 470 K121 NB 2022/1-37503) d'autorització intervenció arqueològica preventiva al C/ Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. En data 31 de març de 2022 (registre d'entrada 9056/42922/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), ha presentat una sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022.
2. En data 7 d'abril de 2022 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. En data 7 d'abril de 2022 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu actualitzat de la re urbanització del carrer La Granja, al Districte de Gràcia de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
2. Articles 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Per tot això, **resolc:**

1. **Autoritzar** una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Romans 1-41 (Barcelona, Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA).

Direcció de la intervenció: Lluís Joan González (ACTIUM)

Activitat autoritzada: Control i excavació.

Termini de realització: del 19 d'abril al 31 de maig de 2022.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona (Dipòsit de Zona Franca).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
07/04/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 08/04/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0CNOW7QKR6H1CL0ZX1AHX5OLWKD4TBK8

Data creació còpia:
08/04/2022 16:51:22

Pàgina 1 de 2

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
El director

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

2

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
07/04/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 08/04/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0CNOW7QKR6H1CL0ZX1AHX5OLWKD4TBK8

Data creació còpia:
08/04/2022 16:51:22

Pàgina 2 de 2

Expedient CLT_2022_EXP_ARQ002PREV_3393 (R/N 470 K121 NB 2022/2-37771) d'autorització intervenció arqueològica de tractament de restes en intervenció preventiva al C/ Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 30 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

En data 31 de març de 2022 (registre d'entrada 9056/42922/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 que fou resolta favorablement.

Fets

1. En data 20 de maig de 2022 (registre d'entrada 9056/66487/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), ha presentat una sol·licitud de tractament de restes en la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació aprovada al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022.
2. Les restes per a les que se sol·licita el tractament son:
Estructures anteriors al 1900
 - Paviments. UE 1005, 1007. Grau d'afectació: rebliment indefinit.
 - Dipòsit. UE 1006. Grau d'afectació: rebliment indefinit.
3. L'ajuntament de Barcelona, en informe adjunt a la sol·licitud fa constar que aquestes restes han estat estudiades i documentades arqueològicament i que per aquests motius, no creuen que hi hagi cap inconvenient per al seu rebliment indefinit.
3. En data 25 de maig de 2022 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
4. En data 26 de maig de 2022 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu actualitzat de la re urbanització del carrer La Granja, al Districte de Gràcia de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).

2. Articles 30 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** un tractament de restes no extretes d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Romans 1-41 (Barcelona, Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA).

Activitat autoritzada: rebliment indefinit, sota control arqueològic, de les restes esmentades al punt 2 dels Fets.

Direcció de la intervenció: Lluís Joan González (ACTIUM)

Terminis aprovats: del 19 d'abril al 31 de maig de 2022.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

La directora general del Patrimoni Cultural

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Expedient CLT_2022_EXP_ARQ002PREV_3649 (R/N 470 K121 NB 2022/3-38047) d'autorització intervenció arqueològica preventiva al C/ Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

En data 31 de març de 2022 (registre d'entrada 9056/42922/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 que fou resolta favorablement.

En data 20 de maig de 2022 (registre d'entrada 9056/66487/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud de tractament de restes en la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació aprovada al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 que fou resolta favorablement.

Fets

1. En data 1 de juliol de 2022 (registre d'entrada 9056/84744/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), ha presentat una sol·licitud de pròrroga amb canvi de direcció en la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d'Òscar de Castro López, del 5 de juliol al 12 d'agost de 2022.
2. En data 5 de juliol de 2022 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada i demana un canvi de dates.
3. En data 5 de juliol de 2022 el Servei del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu actualitzat de la re urbanització del carrer Romans 1-41 de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
2. Articles 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
08/07/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al [web csv.gencat.cat](http://web.csv.gencat.cat) fins al 08/07/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0EASCDJW6F9Y9HGNWQZLXXEMY4SEPJN7

Data creació còpia:
08/07/2022 16:39:38

Pàgina 1 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Per tot això, **resolc:**

1. **Autoritzar** la pròrroga d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Romans 1-41 (Barcelona, Barcelonès).
Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA).
Direcció de la intervenció: Oscar de Castro López (ACTIUM)
Activitat autoritzada: Control i excavació.
Termini de realització: del 6 de juliol al 12 d'agost de 2022.
Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona (Dipòsit de Zona Franca).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
El director,

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

2

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
08/07/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 08/07/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0EASCDJW6F9Y9HGNWQZLXXEMY4SEPJN7

Data creació còpia:
08/07/2022 16:39:38

Pàgina 2 de 2

Expedient CLT_2022_EXP_ARQ002PREV_3707 (R/N 470 K121 NB 2022/4-38131) d'autorització retroactiva canvi direcció en intervenció arqueològica preventiva al C/ Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

En data 31 de març de 2022 (registre d'entrada 9056/42922/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 que fou resolta favorablement.

En data 20 de maig de 2022 (registre d'entrada 9056/66487/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud de tractament de restes en la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació aprovada al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 que fou resolta favorablement.

En data 1 de juliol de 2022 (registre d'entrada 9056/84744/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud de canvi de direcció en la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d'Oscar de Castro López, del 5 de juliol al 12 d'agost de 2022.

Fets

1. En data 14 de juliol de 2022 (registre d'entrada 9056/90671/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), ha presentat una sol·licitud de canvi de direcció en la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d' Omar Fernández López del 18 al 31 de juliol de 2022.
2. En data 25 de juliol de 2022 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada i demana la retroactivitat de la resolució.
3. En data 25 de juliol de 2022 el Servei del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu actualitzat de la re urbanització del carrer Romans 1-41 de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
2. Articles 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
27/07/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 27/07/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0F1G3RT6K7IIGKBJ1BR3YK5LIWYETIG1

Data creació còpia:
27/07/2022 10:01:07

Pàgina 1 de 2

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** el canvi de direcció, amb caràcter retroactiu, en una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Romans 1-41 (Barcelona, Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA).

Direcció de la intervenció: Omar Fernández López (ACTIUM)

Activitat autoritzada: Control i excavació.

Termini de realització: del 18 al 31 de juliol de 2022.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona (Dipòsit de Zona Franca).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
El director,

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

2

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
27/07/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 27/07/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0F1G3RT6K7IIGKBJ1BR3YK5LIWYETIG1

Data creació còpia:
27/07/2022 10:01:07

Pàgina 2 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural

Expedient CLT_2022_EXP_ARQ002PREV_3874 (R/N 470 K121 NB 2022/5-38338)
d'autorització de pròrroga d'intervenció arqueològica preventiva amb caràcter retroactiu a: C/
Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i
següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni
arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. El Departament de Cultura va autoritzar a Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA) una intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 i un tractament de restes no extretes sota la mateixa direcció dins els terminis autoritzats.
2. El Departament de Cultura va autoritzar a Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA) una pròrroga de la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona, amb un canvi de direcció a favor d'Òscar de Castro López, del 5 de juliol al 12 d'agost de 2022.

Fets

1. En data 16 d'agost de 2022 (registre d'entrada 9056/103628/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), ha presentat una sol·licitud de pròrroga de la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d'Òscar de Castro López (Actium SL), del 22 d'agost al 2 de setembre de 2022.
2. En data 26 d'agost de 2022 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada i proposa la seva autorització amb caràcter retroactiu.
3. En data 26 d'agost de 2022 el Servei del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic ha proposat autoritzar la intervenció.
4. Per motius aliens a la promoció i a la direcció de la intervenció, aquesta sol·licitud no es va poder resoldre en temps i forma escaient, per la qual cosa i atès que en aquest cas es compleix el que assenyala l'article 39.3 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques, és procedent autoritzar i regular els treballs realitzats amb caràcter retroactiu en els termes d'excepcionalitat previstos a l'esmentat article.

Motivació

Projecte executiu actualitzat de la reurbanització del carrer Romans, 1-41, al districte de Gràcia de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
2. Articles 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).

Portaferrissa, 1 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Telèfon 933 16 27 40
Fax 933 16 27 41

Doc. original signat per:
Sonia Hernandez Almodovar
29/08/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al
web csv.gencat.cat fins al 01/09/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

07FGRICWDGJAW8M5JOUQ4UUA7QGG7YS7

Data creació còpia:
01/09/2022 12:52:35

Pàgina 1 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural

3. Article 39.3 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques (BOE núm. 236 de 02.10.2015).

Per tot això, **resolc:**

1. **Autoritzar** la pròrroga d'una intervenció arqueològica preventiva amb caràcter retroactiu, d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Romans, 1-41 (Barcelona, Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA).

Direcció de la intervenció: Oscar de Castro López (ACTIUM)

Activitat autoritzada: Control i excavació.

Termini de realització: del 22 d'agost al 2 de setembre de 2022.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona (Dipòsit de Zona Franca).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

La directora general del Patrimoni Cultural
Per resolució d'avocació de 26 de juliol del 2022

Portaferrissa, 1 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Telèfon 933 16 27 40
Fax 933 16 27 41

Doc. original signat per:
Sonia Hernandez Almodovar
29/08/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 01/09/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

07FGRICWDGJAW8M5JOUQ4UUA7QGG7YS7

Data creació còpia:
01/09/2022 12:52:35

Pàgina 2 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Expedient CLT_2022_EXP_ARQ002PREV_3949 (R/N 470 K121 NB 2022/6-38396) d'autorització d'una intervenció arqueològica preventiva i canvi de direcció a: C/ Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. El Departament de Cultura va autoritzar a Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA) una intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González, del 19 d'abril al 31 de maig de 2022 i un tractament de restes no extretes sota la mateixa direcció dins els terminis autoritzats.
2. El Departament de Cultura va autoritzar a Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA) una pròrroga de la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona, amb un canvi de direcció a favor d'Òscar de Castro López, del 5 de juliol al 12 d'agost de 2022.
3. En data 16 d'agost de 2022 (registre d'entrada 9056/103628/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), va presentar una sol·licitud de pròrroga de la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d'Òscar de Castro López (Actium SL), del 22 d'agost al 2 de setembre de 2022 que fou resolta favorablement.

Fets

1. En data 7 de setembre de 2022 (registre d'entrada 9056/109698/2022) el senyor Francisco Alcañiz Carretero, en representació de Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA), ha presentat una sol·licitud de pròrroga amb canvi de direcció de la intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Romans, 1-41 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d'Ot Ordeig Andreu del 12 al 21 de setembre de 2022.
2. En data 9 de setembre de 2022 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. En data 9 de setembre de 2022 el Servei del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu actualitzat de la re urbanització del carrer Romans, 1-41, al districte de Gràcia de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).

Plaça de Salvador Seguí, 1-9, 3r
08001 Barcelona
Telèfon 933 632 870

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
12/09/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 14/09/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

03DJM77MK12GT5JYWC322EMTNORLVNPW

Data creació còpia:
14/09/2022 09:31:33

Pàgina 1 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la intervenció arqueològica preventiva amb canvi de direcció d'una intervenció arqueològica preventiva, amb caràcter retroactiu, d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Romans, 1-41 (Barcelona, Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals S.A. (BIMSA).

Direcció de la intervenció: Ot Ordeig Andreu (ACTIUM)

Activitat autoritzada: Control i excavació.

Termini de realització: del 12 al 21 de setembre de 2022.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona (Dipòsit de Zona Franca).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

El director

Plaça de Salvador Seguí, 1-9, 3r
08001 Barcelona
Telèfon 933 632 870

Doc. original signat per:
Andreu Felip Ventura
12/09/2022

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 14/09/2025

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

03DJM77MK12GT5JYWC322EMTNORLVNPW

Data creació còpia:
14/09/2022 09:31:33

Pàgina 2 de 2

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Foto 1. Tram Hipòlit Làzaro-Pau Alsina.

Foto 2. Tram Pau Alsina-Ventalló.

Foto 3. Tram Ventalló-Nogués.

Foto 4. Tram Nogués-Sardenya.

Foto 5. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 6. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

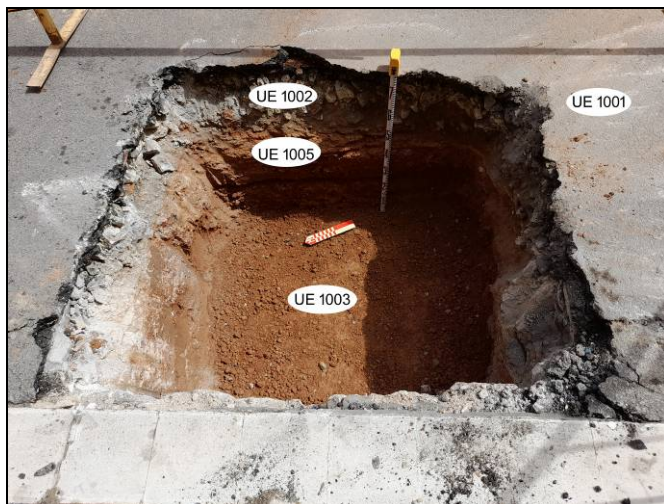

Foto 7. Tram Ventalló-Nogués. Estratigrafia la cala per escocell.

Foto 8. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 9. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 10. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

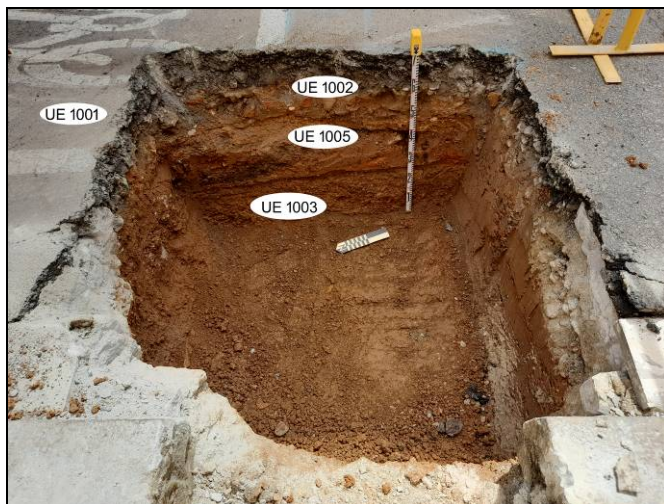

Foto 11. Tram Ventalló-Nogués. Estratigrafia la cala per escocell.

Foto 12. Tram Ventalló-Nogués. Serveis existents sota la vorera.

Foto 13. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 14. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 15. Tram Ventalló-Nogués. Estratigrafia la cala per escocell.

Foto 16. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per embornal.

Foto 17. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una
cala per embornal.

Foto 18. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per
embornal.

Foto 19. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una
cala per embornal.

Foto 20. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per
embornal.

Foto 21. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per embornal.

Foto 22. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per embornal.

Foto 23. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per embornal.

Foto 24. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per embornal.

Foto 25. Tram Ventalló-Nogués. Obertura d'una cala per embornal.

Foto 26. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge de la vorada.

Foto 27. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge de la vorada.

Foto 28. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge de la vorada.

Foto 29. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 30. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 31. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Rebaix de la rasa.

Foto 32. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Rebaix de la rasa.

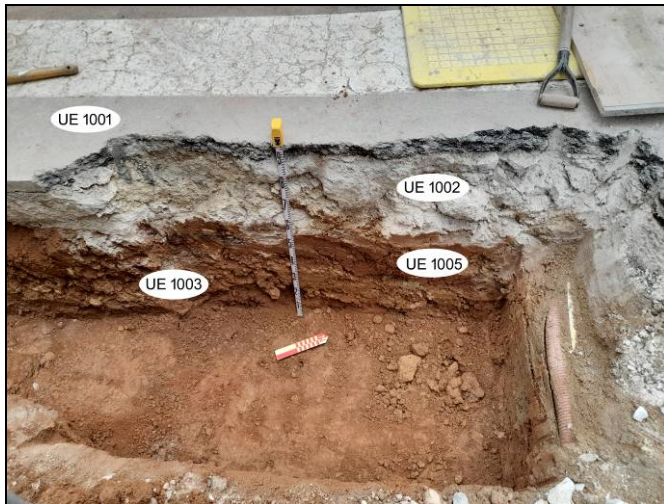

Foto 33. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Estratigrafia a la rasa.

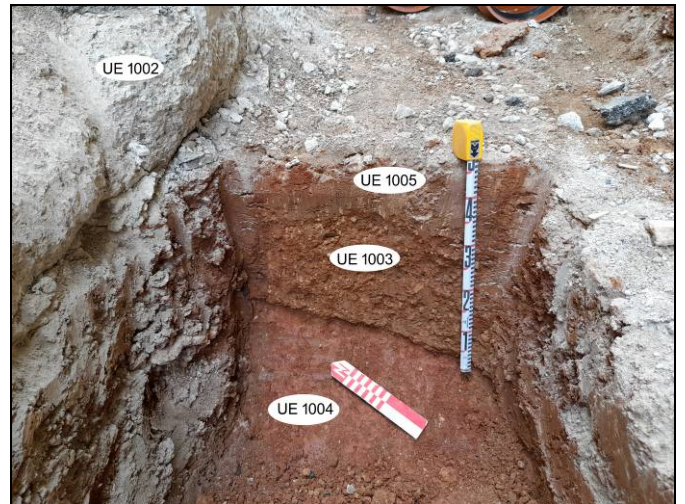

Foto 34. Tram Ventalló-Nogués. Enrasat dels nous embornals. Estratigrafia a la rasa.

Foto 35. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge de la vorada.

Foto 36. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge de la vorada.

Foto 37. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge de la vorada.

Foto 38. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 39. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 40. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per a serveis.

Foto 41. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per a serveis.

Foto 42. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per a serveis.

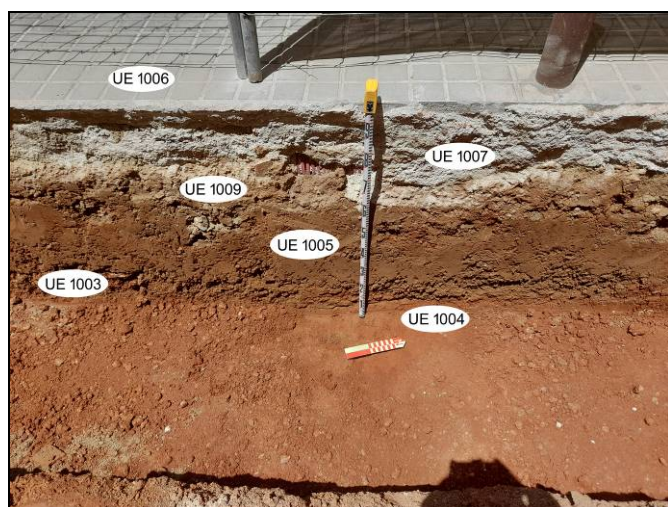

Foto 43. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Estratigrafia.

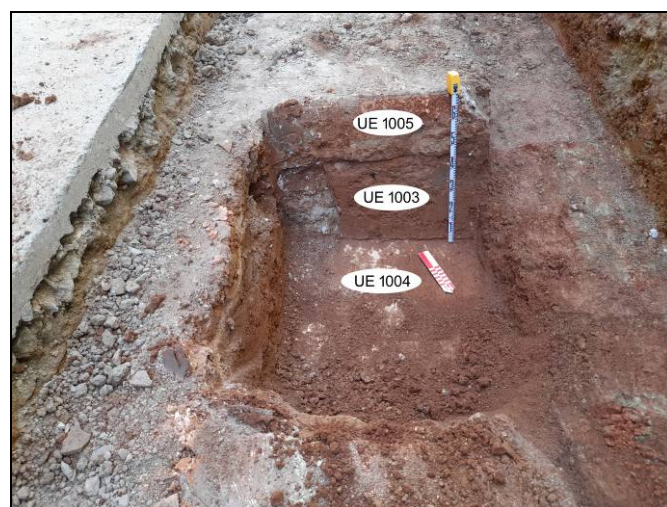

Foto 44. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Cala per a fanal.

Foto 45. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Cala per a fanal.

Foto 46. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants.

Foto 47. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants.

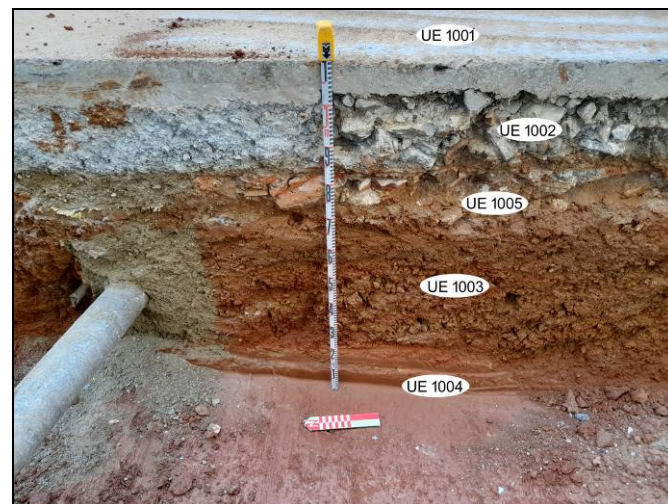

Foto 48. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Estratigrafia.

Foto 49. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Paviment UE 1008.

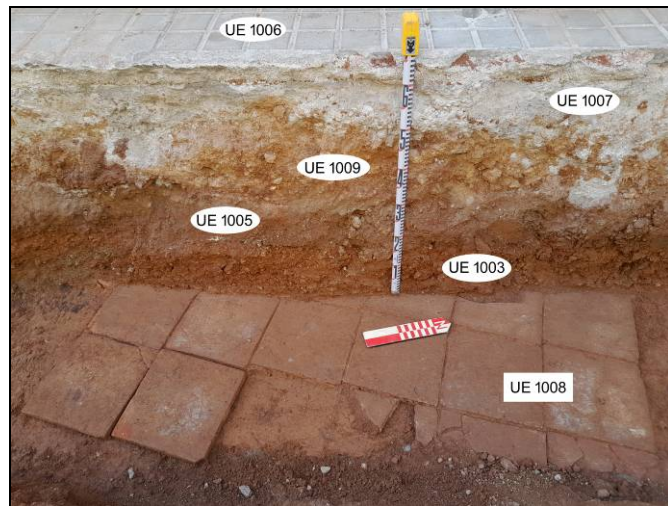

Foto 50. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Paviment UE 1008. Estratigrafia.

Foto 51. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Dipòsit UE 1010.

Foto 52. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Dipòsit UE 1010.

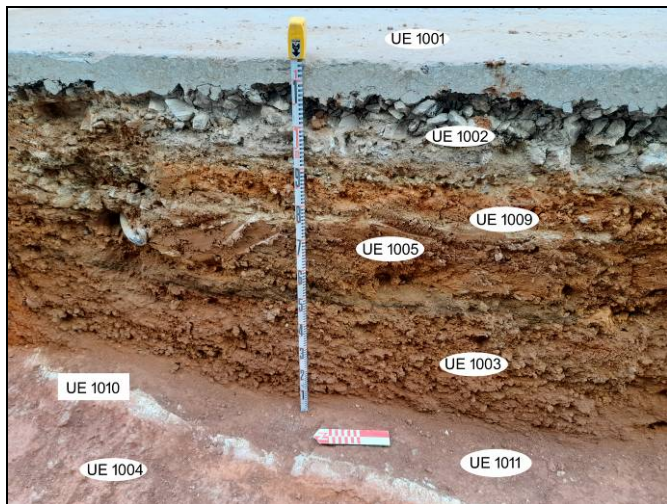

Foto 53. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Dipòsit UE 1010. Estratigrafia.

Foto 54. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Dipòsit UE 1010. Cala a l'interior.

Foto 55. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Dipòsit UE 1010. Cala a l'interior.

Foto 56. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Dipòsit UE 1010.

Foto 57. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Retall UE 1013.

Foto 58. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Retall UE 1013.

Foto 59. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Retall UE 1013.

Foto 60. Tram Ventalló-Nogués. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants Retall UE 1013. Ubicació.

Foto 61. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 62. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 63. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 64. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 65. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 66. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

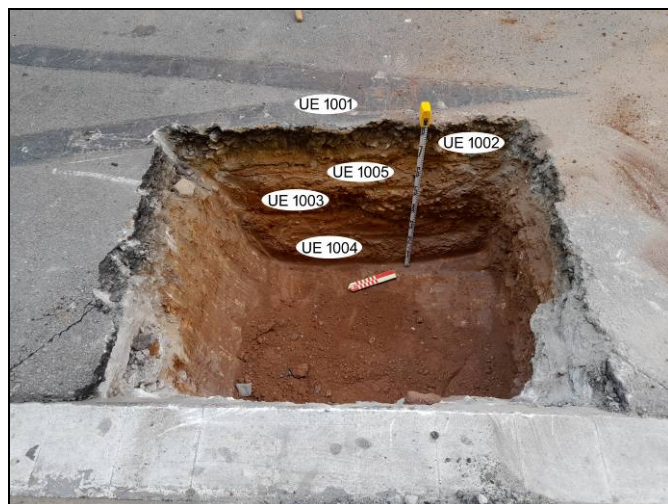

Foto 67. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 68. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell. Serveis existents sota la vorera.

Foto 69. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 70. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 71. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per embornal.

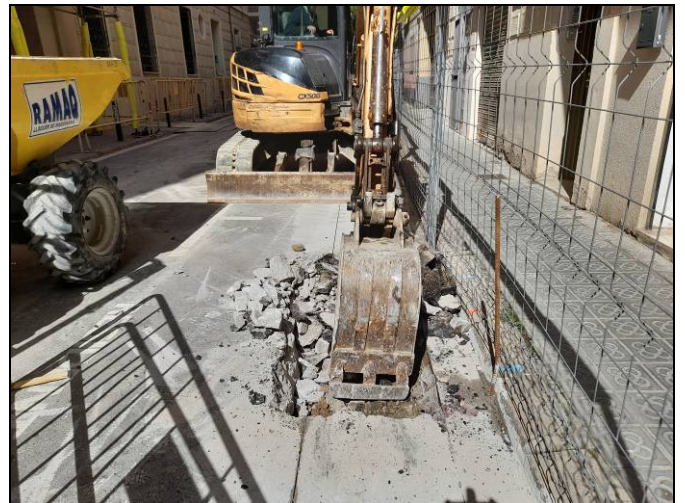

Foto 72. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per embornal.

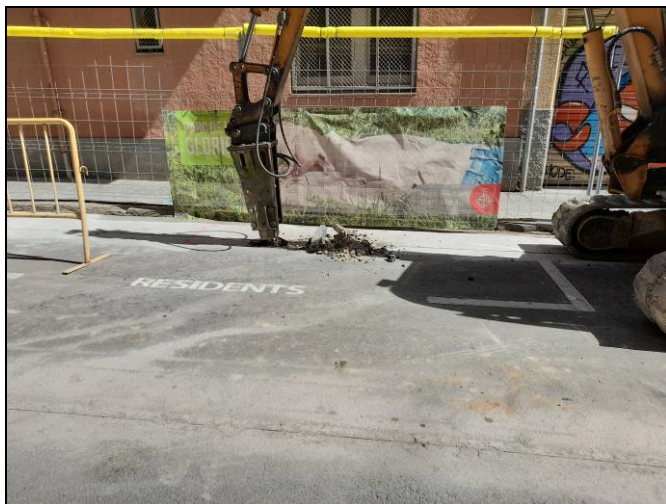

Foto 73. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 74. Tram Nogués-Sardenya. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 75. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge de la vorada.

Foto 76. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge de la vorada.

Foto 77. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 78. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 79. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 80. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 81. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 82. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Rebaix de la rasa.

Foto 83. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Rebaix de la rasa.

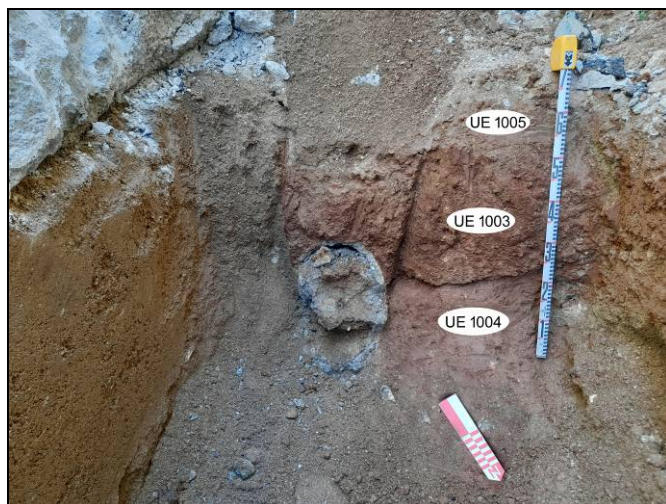

Foto 84. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Estratigrafia afectada per un servei contemporani en desús.

Foto 85. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Cala per embornal i estratigrafia.

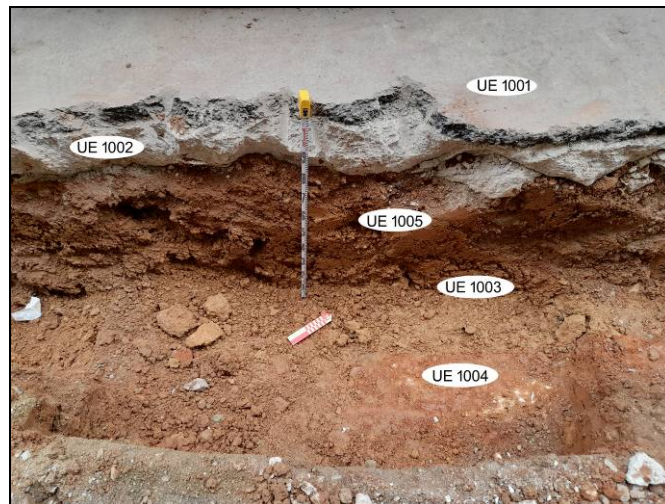

Foto 86. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Cala per embornal i estratigrafia.

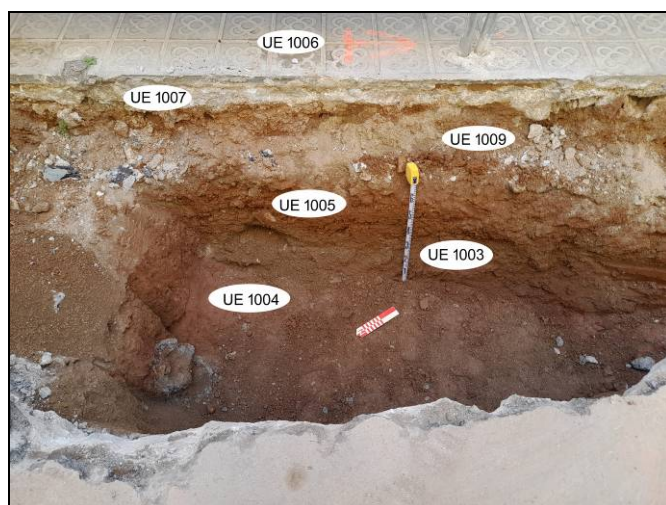

Foto 87. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Cala per embornal i estratigrafia.

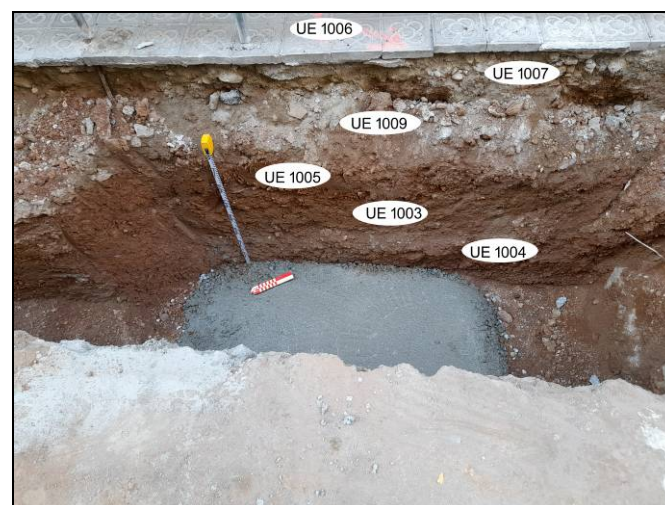

Foto 88. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Cala per embornal i estratigrafia.

Foto 89. Tram Nogués-Sardenya. Enrasat dels nous embornals. Cala per embornal sobre un de ja existent.

Foto 90. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge de la vorada.

Foto 91. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge de la vorada.

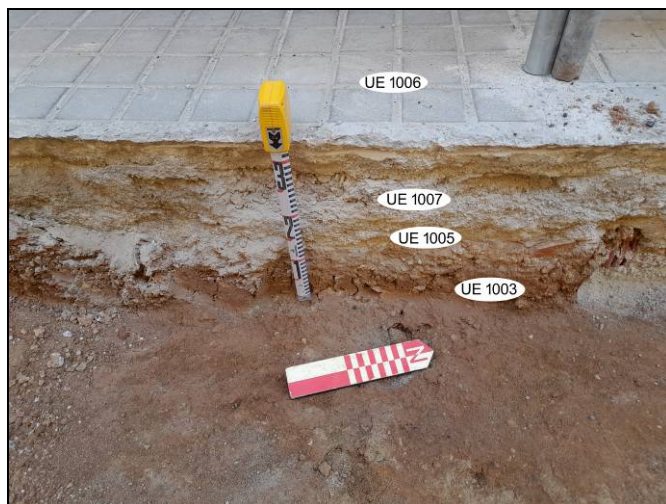

Foto 92. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge de la vorada. Estratigrafia.

Foto 93. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Desmuntatge parcial de la calçada.

Foto 94. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants.

Foto 95. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants.

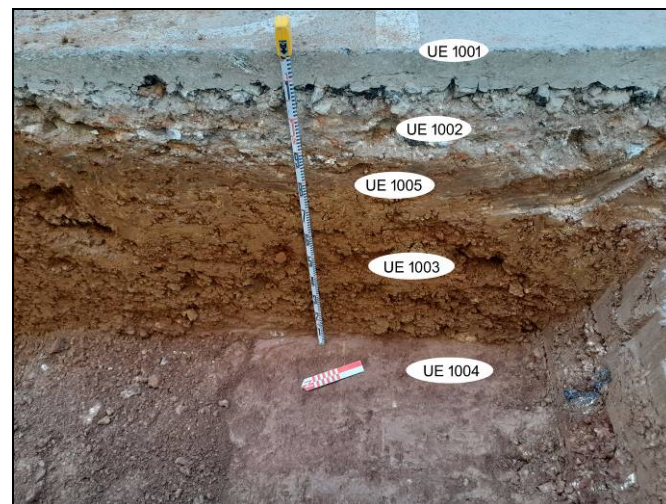

Foto 96. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants. Estratigrafia.

Foto 97. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants. Estratigrafia.

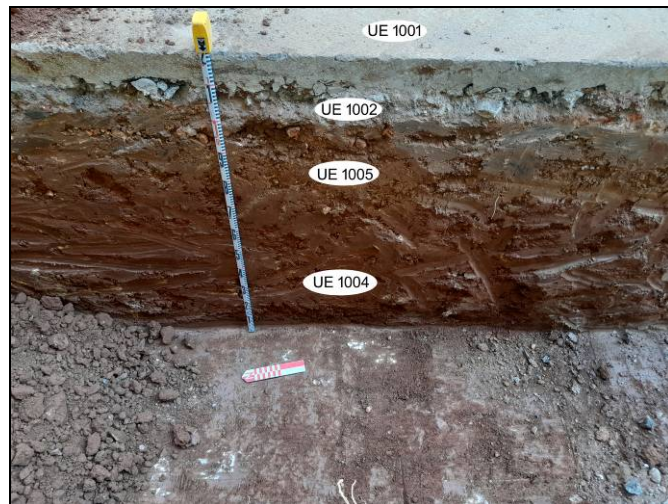

Foto 98. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants. Estratigrafia.

Foto 99. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa d'hidrants. Litificacions calcàries naturals.

Foto 100. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per a serveis.

Foto 101. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per a serveis.

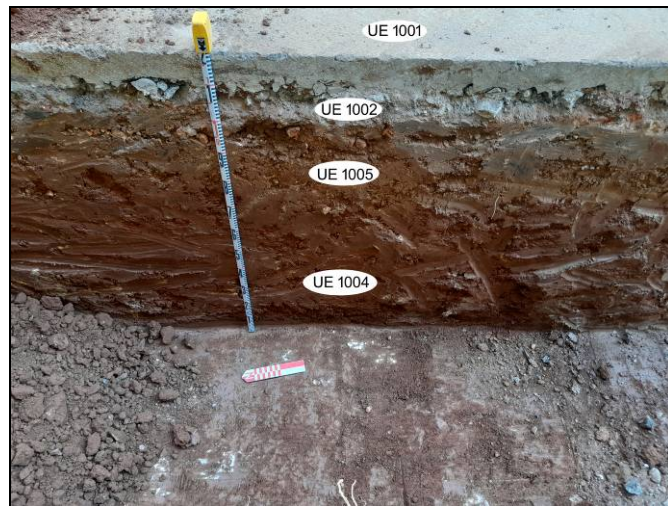

Foto 102. Tram Nogués-Sardenya. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa de serveis. Estratigrafia.

Foto 103. Tram Hipòlit Lázaro-Pau Alsina. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa de serveis.

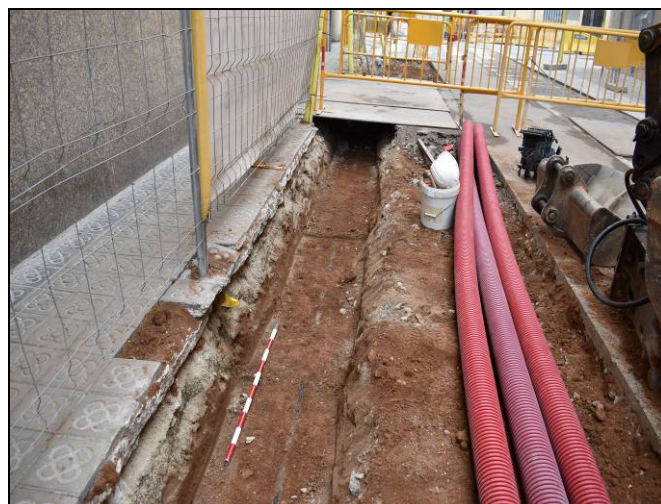

Foto 104. Tram Hipòlit Lázaro-Pau Alsina. Rasa per a serveis i xarxa d'hidrants. Obertura de la rasa per la xarxa de serveis.

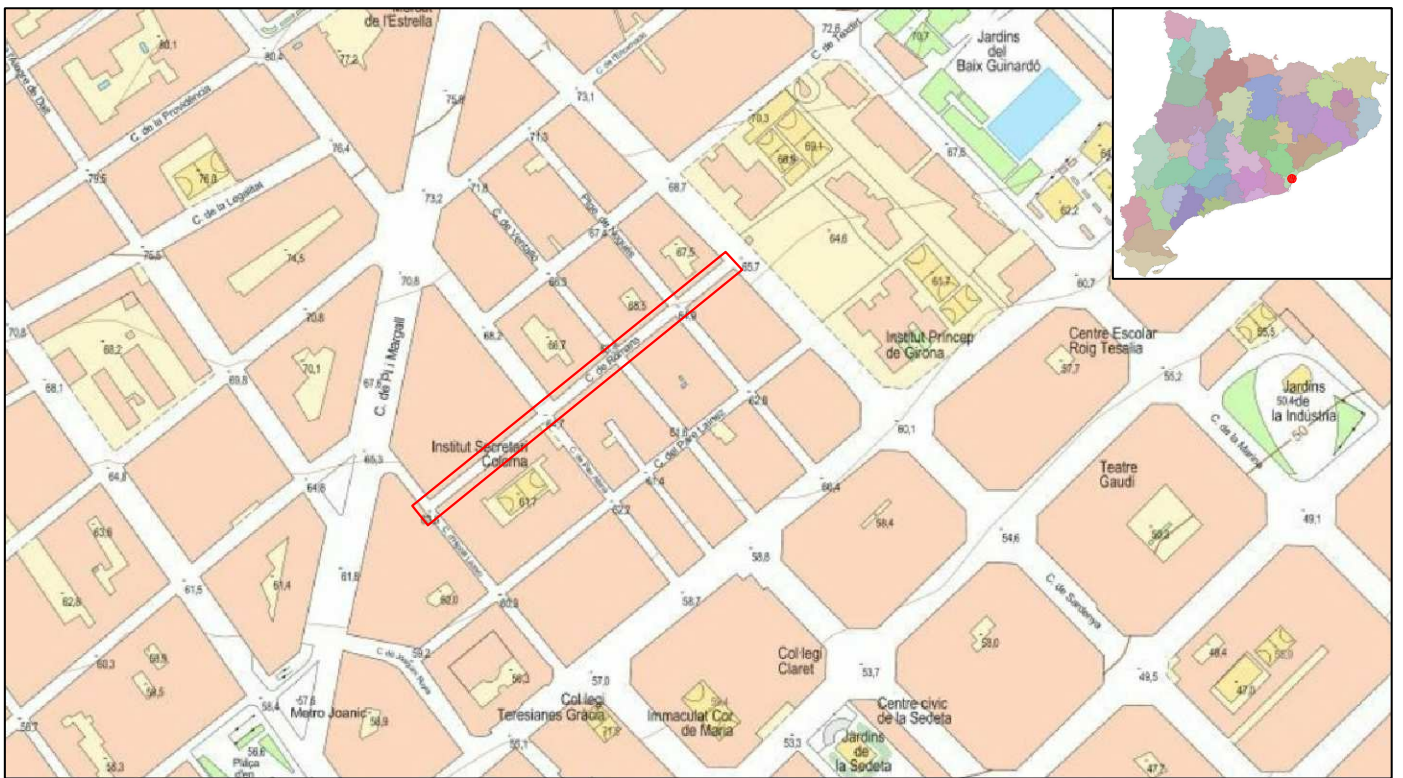

Foto 105. Tram Hipòlit Lázaro-Pau Alsina. Obertura d'una cala per escocell.

Foto 106. Tram Hipòlit Lázaro-Pau Alsina. Obertura d'una cala per escocell.

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

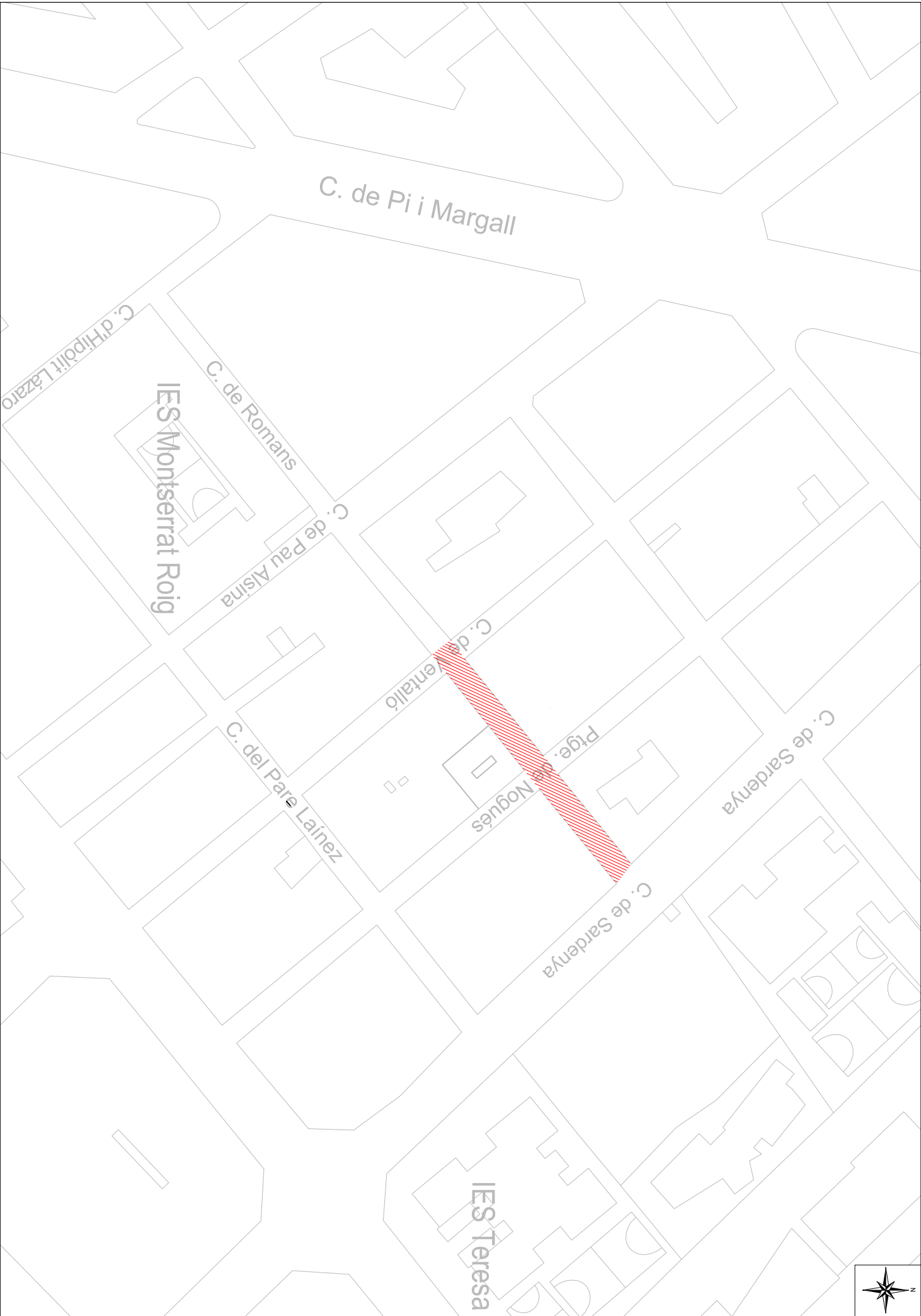

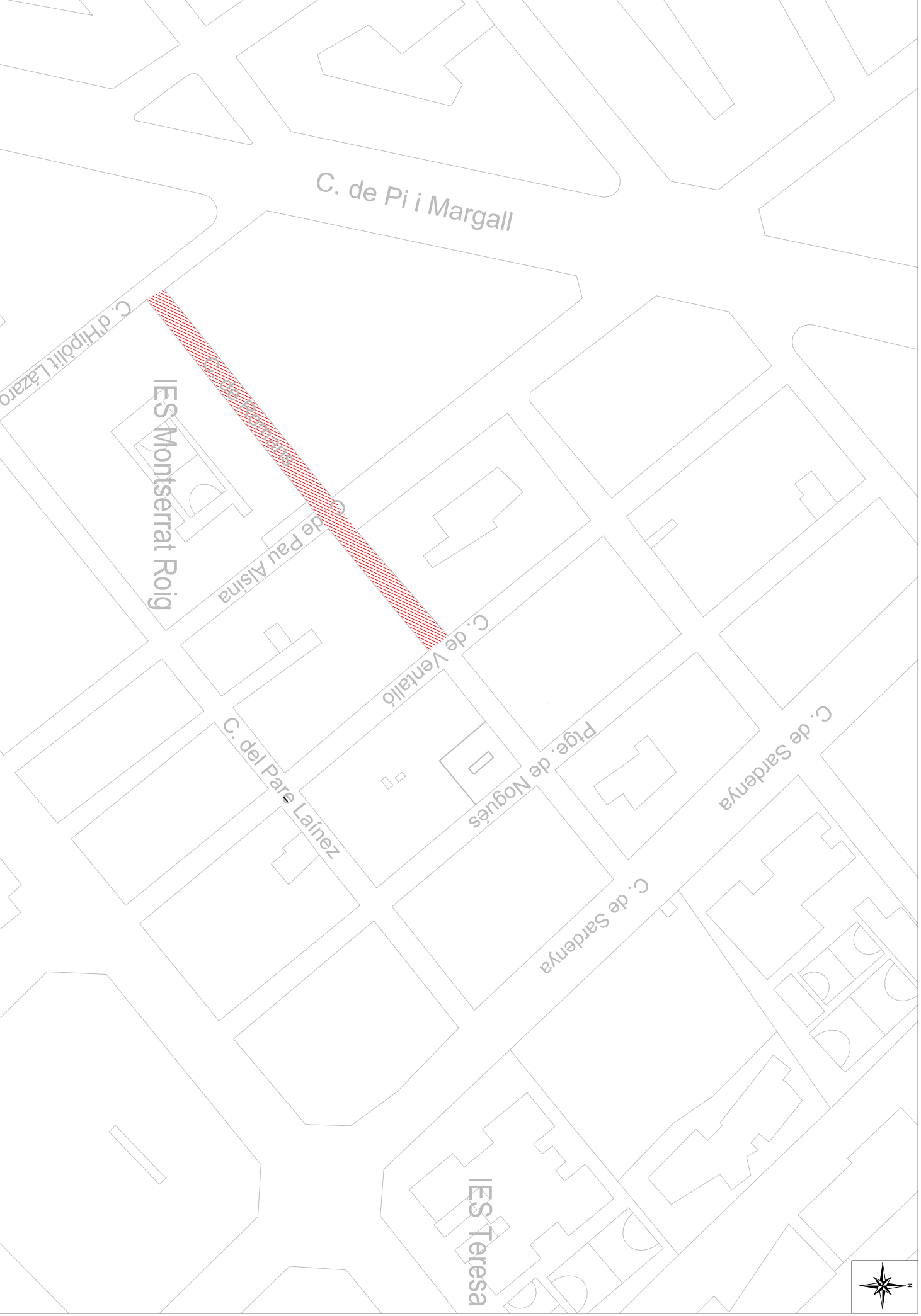
Mapa topogràfic 1:25000

Ortofotomapa 1:5000

INTERVENCIÓ		NOM DEL PLÀNOL			COEI	NÚMERO DE PLÀNOL
Carrer de Romans, 1-41 (Barcelona, El Barcelonès).		Situació de la intervenció.			040/22	1
PROMOCIÓ	EEXECUCIÓ	DIRECCIÓ TÈCNICA		ESCALA	DATA	
		Lluís Joan i González Óscar de Castro López Omar Fernández López Ot Ordeig Andreu		1:25.000 1:5.000	05/2022	

Actium

PROYECTO

BIMBA

EJECUCIÓN

RUBATEC

DIRECCIÓN TÉCNICA: **L. Sureda**
Obras de Construcción
Obras de Reparación y Mantenimiento

INTERVENCIÓN

Carrer de Romans, 1-41
(Barcelona, El Barcelonès)

CODI

04022

ESCALA

1 : 1000

NOM DEL PLANEJ:

Zona afectada sota règim de visita d'obra.

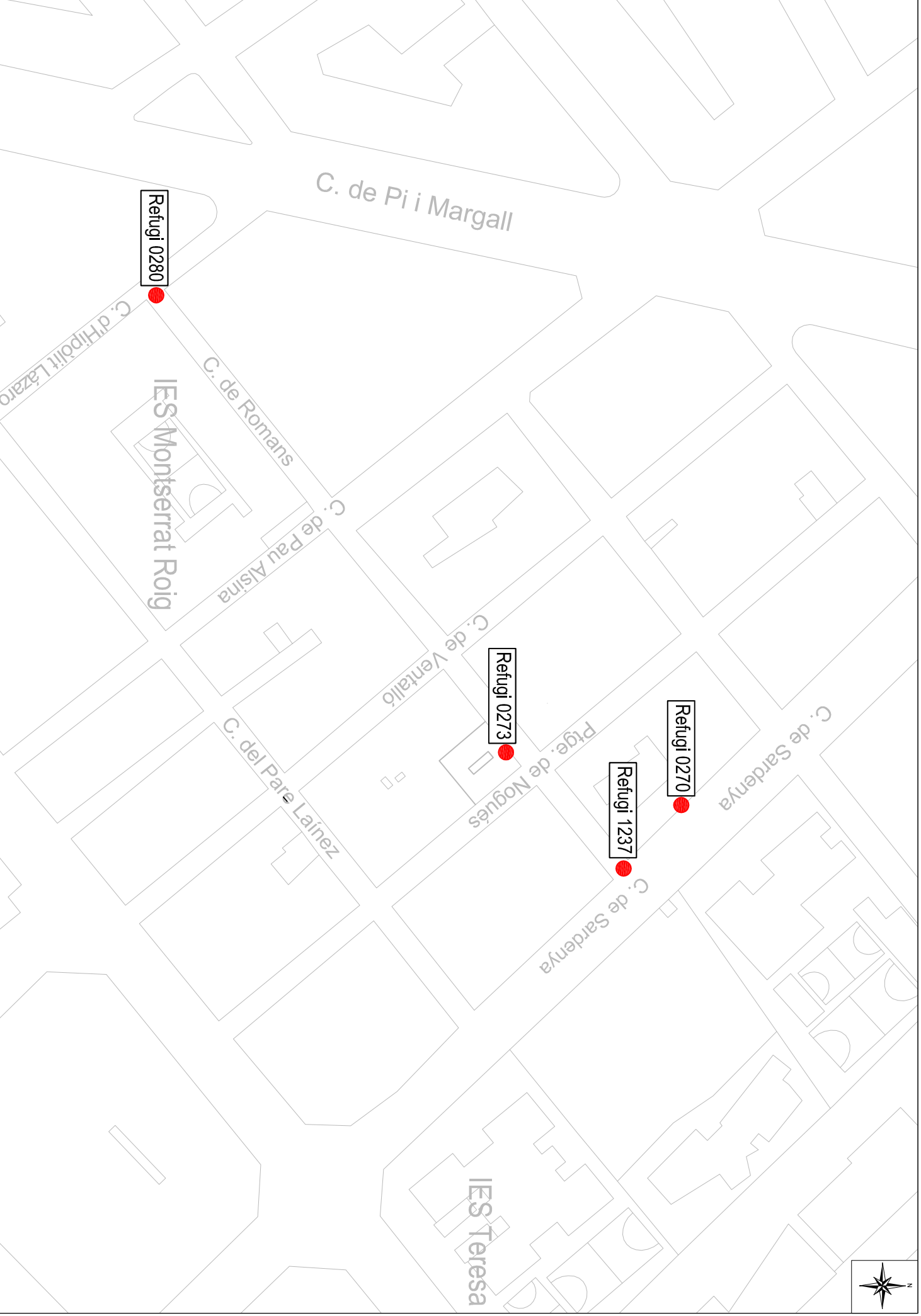
DATA:

02/2022

NOM DE L'OBRA:
Reparació i manteniment d'obres

PLANO NÚM:

3

Actium

PROYECTO

BIMBA

EJECUCIÓN

RUBATEC

DIRECCIÓN TÉCNICA
Lluís Joan Carro
C/ de Pau Aisina, 141
08014 Barcelona

INTERVENCIÓN

Carrer de Romans, 1-41
(Barcelona, El Barcelonès)

CODI

09022

ESCALA

1 : 1000

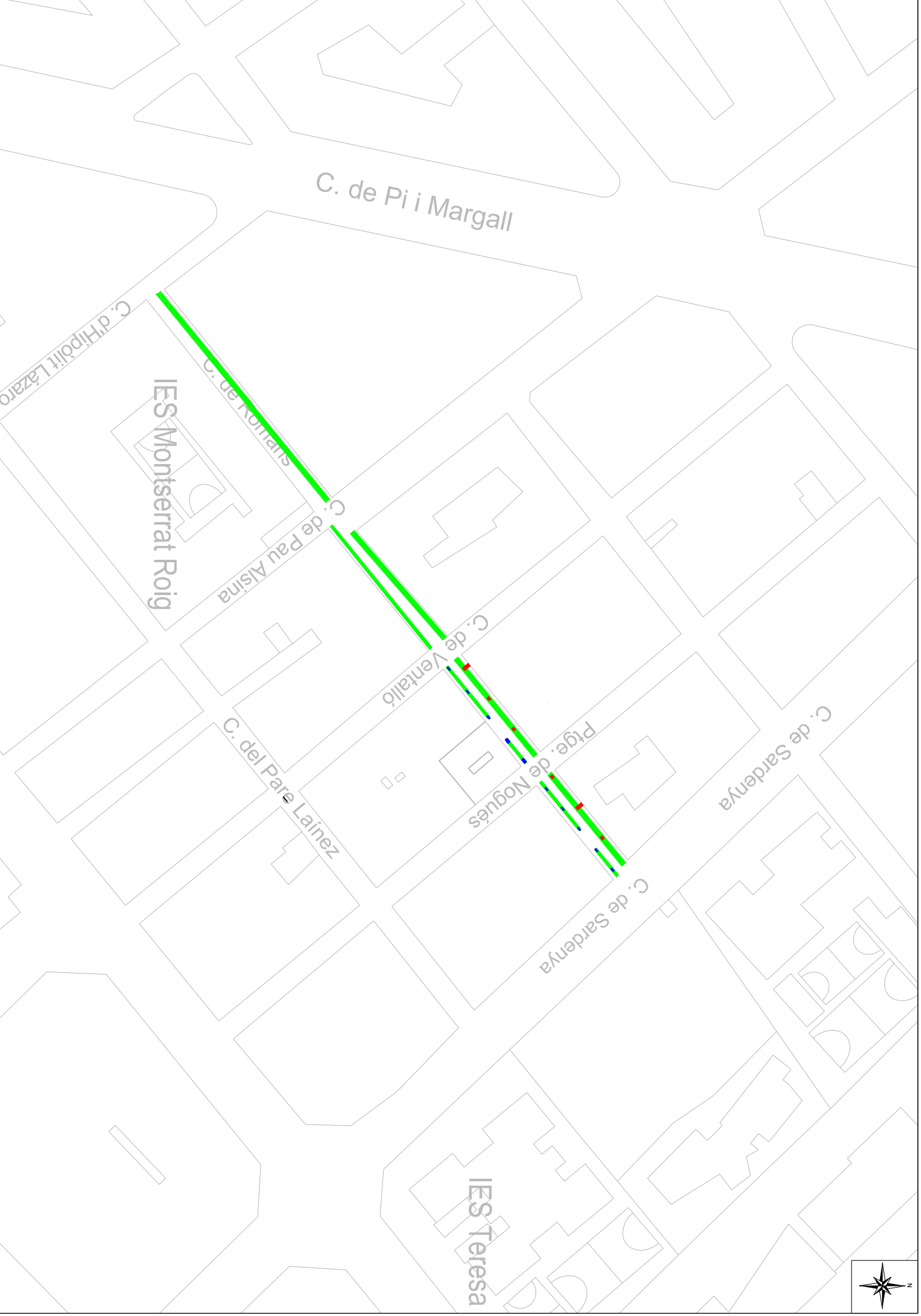
NOM DEL PLANO:

Situació dels refugis.

DATA: 02/2022

INSTRUMENTE:
Inventari de Refugis 14/04/2022

PLANO: N.001
4

Actium

PROYECTO

BIM/S3

EJECUCIÓN

RUBATEC

DIRECCIÓN TÉCNICA
Oscar Ferrer
Oscar Ferrer
Oscar Ferrer

INTERVENCIÓN

Carrer de Romàns, 1-41
(Barcelona, El Barcelonès)

CODI

04022

ESCALA

1:1000

NOM DEL PLANO:

Rases i calces realitzades.

DATA

01/2023

PLANO: N.01

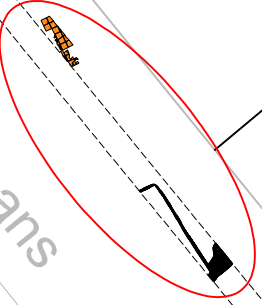
5

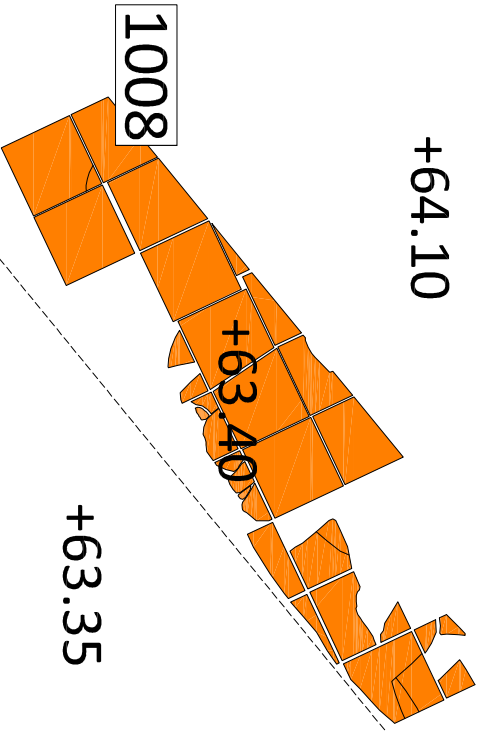
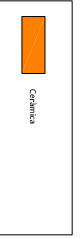

C. de Ventalló

C. de Romans

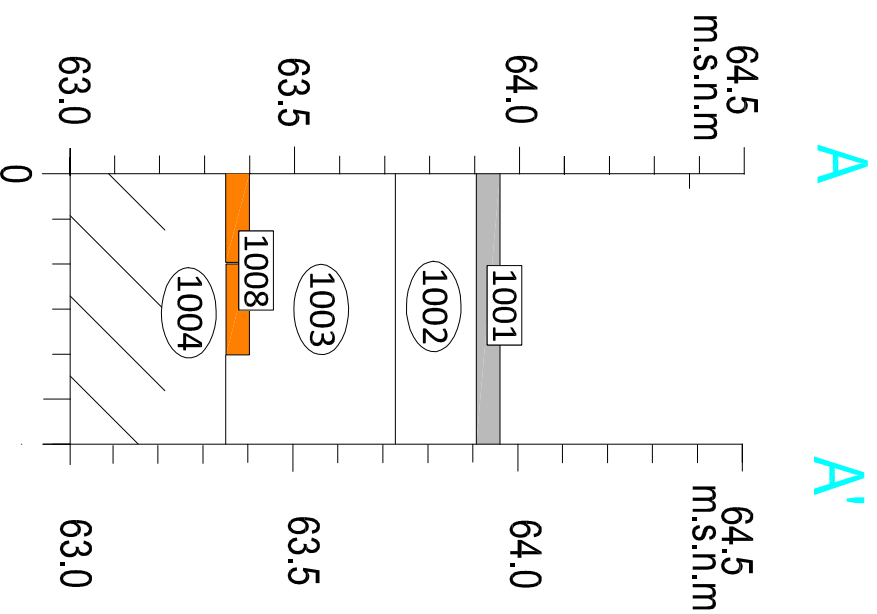
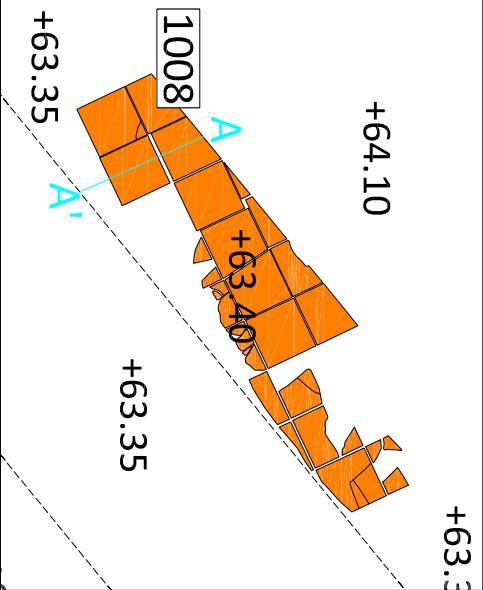
P. de Nogués

C. de Romans

	PROYECTO		EJECUCION		DIRECCION TECNICA	INTERVENICION	CODI	ESCALA	NOM DEL PLANO:	DATA	PLANO NOM
					Luis Joan Gombau	Carrer de Romans, 141 (Barcelona, El Barcelonès)	04022	1:20	Paviment UE 1008	02/2022	7

+63.00

+64.10

+63.15

+63.00

+63.00

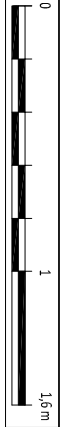
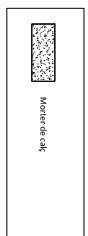
+62.70

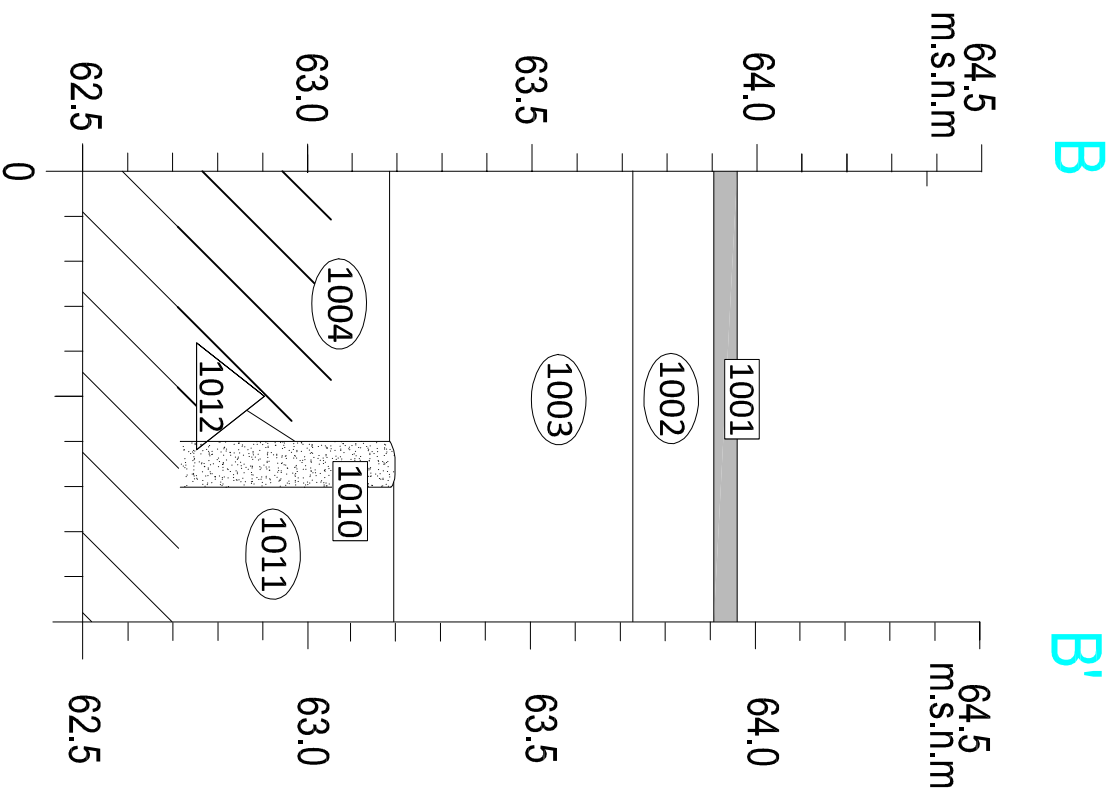
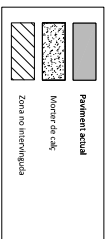
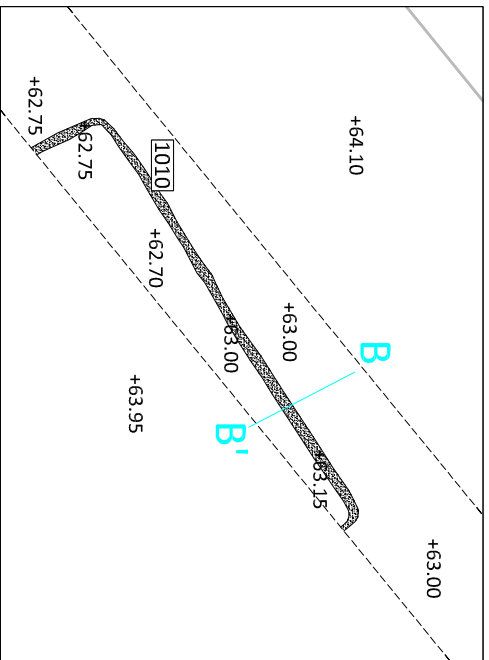
1010

+62.75

+62.75

C. de Romans

ANNEX 4. RESTES ARQUEOLÒGIQUES AFECTADES PER L'OBRA

UE	Definició	Cronologia	Grau d'afectació
1008	Paviment	Anterior a l'any 1900	Rebliment indefinit
1010	Dipòsit	Anterior a l'any 1900	Rebliment indefinit

ANNEX 5. FITXES ESTRATIGRÀFIQUES

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1001

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Nivell de circulació

SECTOR

DEFINICIÓ

Nivell de circulació

Z SUP

64,00

Z INF

63,90

POTÈNCIA

0,10

COBREIX	1002	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Nivell de circulació actual de la plaça, format per una capa d'asfalt de 0,10 m de potència.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XXI

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1002

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Preparació de paviment

SECTOR

DEFINICIÓ

Preparació de paviment

Z SUP

63,90

Z INF

63,80

POTÈNCIA

0,10

COBREIX	1003 1005	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Preparació del paviment UE 1001.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XXI

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1003

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Estrat

SECTOR

DEFINICIÓ

Estrat

Z SUP

63,70

Z INF

63,40

POTÈNCIA

0,30

COBREIX	1004 1008 1010 1011 1013	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1002 1005	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Estrat d'argiles i graves d'aportació fluvial.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Anterior a l'any 1900.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1004

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Estrat geològic

SECTOR

DEFINICIÓ

Estrat geològic

Z SUP

63,50

Z INF

63,35

POTÈNCIA

0,15

COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1003 1008 1013	TALLAT PER	1012	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Estrat geològic d'argiles quaternàries.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1005

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Estrat d'anivellament

SECTOR

DEFINICIÓ

Estrat d'anivellament

Z SUP

63,80

Z INF

63,70

POTÈNCIA

0,10

COBREIX	1003	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Estrat d'argiles groguenques que anivella algunes zones del carrer, cobrint la UE 1003.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XX.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1006

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Paviment

SECTOR

DEFINICIÓ

Paviment

Z SUP

64,10

Z INF

64,00

POTÈNCIA

0,10

COBREIX	1007	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Paviment de les voreres, format per panots de ciment.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XXI.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1007

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Preparació de paviment

SECTOR

DEFINICIÓ

Preparació de paviment

Z SUP

64,00

Z INF

63,85

POTÈNCIA

0,15

COBREIX	1005 1009	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1006	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Preparació per al paviment UE 1006.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XXI.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1008

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Paviment

SECTOR

DEFINICIÓ

Paviment

Z SUP

63,40

Z INF

63,32

POTÈNCIA

0,08

COBREIX	1004	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1003	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Paviment de cairons de ceràmica de 0,20x0,20 m.

OBSERVACIONS

Estat fragmentari.

CRONOLOGIA

Anterior a l'any 1900.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1009

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Estrat d'anivellament

SECTOR

DEFINICIÓ

Estrat d'anivellament

Z SUP

63,85

Z INF

63,75

POTÈNCIA

0,10

COBREIX	1003	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1007	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Estrat argilós groguenc existent sota la preparació del paviment UE 1006, possiblement relacionat amb la instal·lació de serveis.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XXI.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1010

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Estructura

FET/ESTRUCTURA

Dipòsit

SECTOR

DEFINICIÓ

Dipòsit

Z SUP

63,20

Z INF

62,70

POTÈNCIA

0,50

COBREIX		TALLA		FARCEIX	1012
COBERT PER	1003	TALLAT PER		FARCIT PER	1011
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Dipòsit rectangular, amb parets de morter, de 3,50 m de llargada. L'amplada només és visible en 0,60 m.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Anterior a l'any 1900.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1011

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Estrat de rebliment

SECTOR

DEFINICIÓ

Estrat de rebliment

Z SUP

63,20

Z INF

62,70

POTÈNCIA

0,50

COBREIX		TALLA		FARCEIX	1010
COBERT PER	1003	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Estrat argilós que farceix el dipòsit UE 1010. No presenta material ceràmic.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Anterior a l'any 1900.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1012

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Negativa

FET/ESTRUCTURA

Rasa de construcció UE

SECTOR

DEFINICIÓ

Rasa de construcció UE

Z SUP

63,20

Z INF

62,70

POTÈNCIA

0,50

COBREIX		TALLA	1004	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1010
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Rasa per la construcció del dipòsit UE 1010.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Anterior a l'any 1900.

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1013

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Negativa

FET/ESTRUCTURA

Paviment

SECTOR

DEFINICIÓ

Retall

Z SUP

63,80

Z INF

63,00

POTÈNCIA

0,80

COBREIX		TALLA	1004	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1014
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Retall indeterminat en les argiles quaternaries (UE 1004).

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XX

INTERVENCIÓ

Carrer de Romans, 1-41

UE

1014

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2022

ZONA/ÀMBIT

TIPUS

Positiva

FET/ESTRUCTURA

Farciment

SECTOR

DEFINICIÓ

Estrat de reblliment

Z SUP

63,80

Z INF

63,00

POTÈNCIA

0,80

COBREIX		TALLA	1004	FARCEIX	1013
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Farciment del retall UE 1013. Runa i material de rebuig contemporani.

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

Segle XX